

RAAP-RAPPORT 3826

Plangebied Rimburgerweg te Rimburg, gemeente Landgraaf

Gemeente Landgraaf

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Rimbürgerweg te landgraaf te Rimbürg, gemeente Landgraaf;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Versie: 03-10-2019

Auteur: drs. G. Tichelman

Projectcode: LANRI

Bestandsnaam: RAAPrap_3826_LANRI_20191002

Autorisatie: dr. M. Verhoeven

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2019

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Landgraaf heeft RAAP in februari en maart 2019 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rimbürgerweg te Rimbürg in de gemeente Landgraaf. Het onderzoek vond plaats in het kader van rioolwerkzaamheden en wegreconstructie aan de Rimbürgerweg te Landgraaf. Aangezien het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachtingswaarde ligt, is conform het beleid een archeologische onderbouwing nodig met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische resten.

Het plangebied ligt op de westelijke helling van het dal van de Worm, iets ten oosten van het lössplateau. Geomorfologisch gezien gaat het om een zogenaamde lösswand, tussen steilere afbraakwanden in het westen en het vlakkere beekdal in het oosten. Hoewel op lösswanden ook bergbrikgronden kunnen voorkomen, is het plangebied gekarteerd als ooivaaggronden met siltige leem, geïnterpreteerd als colluvium in een hellingvoet.

Het plangebied ligt op de in 2015 geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Landgraaf in een zone met waardecategorie 3; een gebied met een hoge verwachtingswaarde. Het plangebied volgt de historische weg door Rimbürg tot op circa 50 meter ten zuiden van de Romeinse *vicus* van Rimbürg, grotendeels een zone met een hoge verwachting op historische bebouwing. Binnen het plangebied zijn drie archeologische meldingen bekend, maar rondom het gebied nog veel meer. De meeste hiervan betreffen resten uit de Romeinse tijd en houden voornamelijk verband met de *vicus* van Rimbürg. Een aantal zou ook kunnen samenhangen met de ligging van een Romeinse weg in of vlak langs het plangebied. Tenslotte, kunnen gezien de ligging in een gradiëntzone ook resten uit de steentijd aanwezig zijn.

De diepteligging en de gaafheid en conservering van eventuele archeologische resten is onbekend, omdat colluvium aanwezig is. Archeologische resten uit alle perioden kunnen zich daardoor op verschillende dieptes bevinden en zowel zijn afgedekt als geërodeerd.

Geadviseerd wordt om binnen het kader van de werkzaamheden een archeologisch onderzoek uit te voeren in de vorm van een archeologische begeleiding, dat indien zinvol en mogelijk gecombineerd wordt met een beperkt proefsleuvenonderzoek. Geadviseerd worden dan drie proefsleuven dwars op de rijrichting van de huidige weg. De proefsleuven dienen in een vroeg stadium van het onderzoek te worden uitgevoerd, zodat de resultaten gebruikt kunnen worden tijdens de begeleiding. De aansluitende begeleiding kan op basis van voortschrijdend inzicht (ten dele) zowel intensief als extensief plaatsvinden.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Landgraaf, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens.....	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens.....	15
2.4 Historische situatie	29
2.5 Huidige situatie.....	31
2.6 Toekomstige situatie	32
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	33
4 Conclusies en advies.....	36
4.1 Conclusie	36
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	36
4.3 Advies	37
4.4 Tot slot.....	38
Literatuur	39
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	41

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van de gemeente Landgraaf heeft RAAP in februari en maart 2019 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rimburgerweg te Rimborg in de gemeente Landgraaf. Het onderzoek vond plaats in het kader van geplande rioolwerkzaamheden en wegconstructie aan de Rimburgerweg te Landgraaf (figuur 1). In het plangebied (lengte circa 1,6 km) zijn zes deelgebieden onderscheiden, waar verschillende werkzaamheden aan wegdek, trottoir, parkeervakken en riolering zullen gebeuren (zie 2.6 en figuur 1). Met betrekking tot het wegdek, de parkeervakken en het trottoir zal tot maximaal 50- 60 cm onder het maaiveld (-mv) worden gegraven en met betrekking tot de rioleringen 2 tot 3 m -mv.

Uiteindelijk gebeurt in deelgebieden 3 en 6 helemaal niets en wordt in deelgebieden 4 en 5 alleen het weg- en trottoirdek vernieuwd, zonder dat daarbij de bestaande funderingen worden vervangen (zie ook 2.6). Eventuele archeologische werkzaamheden zullen zich daarom hoogstwaarschijnlijk tot de deelgebieden 1 en 2 beperken.

Beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

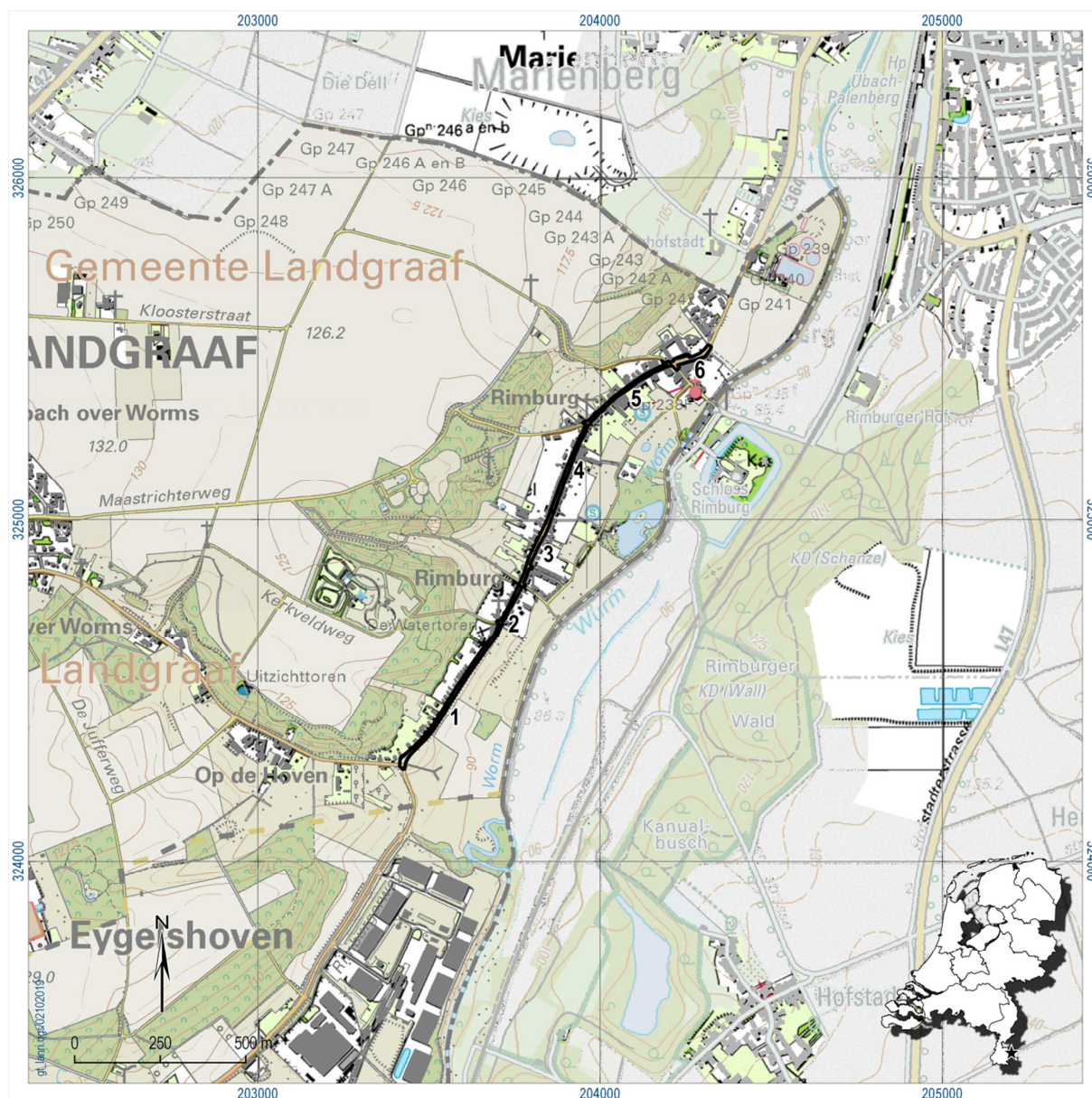
Op de in 2015 geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Landgraaf ligt het plangebied in een zone met waardecategorie 3: gebieden met een hoge verwachtingswaarde. Het beleid voor deze categorie schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 40 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan. De omvang van de bodemingrepen bedraagt 7.500 m² en de diepte van de ingrepen bedraagt 200 cm -mv en op sommige locaties 300 cm -mv en zijn dus groter dan de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied met deelgebieden (in zwart). Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Gemeente Landgraaf
Bevoegde overheid	Gemeente Landgraaf
Plaats	Rimborg
Gemeente	Landgraaf
Provincie	Limburg
Centrumcoördinaten (X/Y)	203590/324500
Toponiem	Rimburgerweg
Kadastrale gegevens	Gemeente Landgraaf, Ubach over Worms; sectie E nummer 417, sectie B nummer 4093, sectie B nummer 4259, sectie B nummer 3217.
Oppervlakte plangebied	Circa 7.500 m ²
Afbakening plangebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 1000 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoekperiode	Februari-maart 2019
Uitvoerder	RAAP Zuid
Projectleider	drs. G. Tichelman
RAAP-projectcode	LANRI
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4673347100
Beheer en plaats documentatie	Niet van toepassing

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het bureauonderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van een gebied, dan wel van archeologische vindplaatsen. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen de verwachte archeologische resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om - op basis van verschillende bronnen - inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

2.2.1 *Geologie en geomorfologie*

Het Zuid-Limburgse lössgebied wordt in geologische termen gerekend tot het Limburgs Massief, dat voor Nederlandse begrippen gekenmerkt wordt door een sterk reliëf (ca. 30-320 m +NAP).¹ In de diepere ondergrond bevindt zich een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde tektonische breuklijnen, die het Massief in dalings- en opheffingsgebieden (respectievelijk slenken en horsten) verdelen en een belangrijke rol spelen in de sedimentatie- en erosiegeschiedenis. De belangrijkste breuklijn is de zogenaamde Feldebissbreuk, ongeveer ter hoogte van de lijn Sittard-Kerkrade, waarbij het zuidelijke deel (Zuid-Limburg) als opheffingsgebied optreedt en de ten noorden daarvan gelegen Centrale Slenk (ook wel: Roerdalslenk) als dalingsgebied. Mede als gevolg van deze algemene opheffing van Zuid-Limburg is dit het enige deel van Nederland waar niet alleen resten uit het Pleistoceen aan of dichtbij het huidige oppervlak komen, maar ook veel oudere gesteenten. Nederland lag gedurende de oudste geologische perioden grotendeels onder water, zodat hier met name mariene afzettingen of afzettingen met afbraakmateriaal vanuit hogere continentdelen zijn gevormd. Als gevolg van tektonische bewegingen, klimaatschommelingen en zeespiegelvariatie ontstonden steeds weer verschillende sedimentatieprocessen, maar aangezien Nederland daarbij vooral onder de waterspiegel lag, overheersen kalkafzettingen.²

Vanaf het Pleistoceen (2,6 miljoen-10.000 jaar geleden) liggen Zuid- en Oost-Nederland permanent boven de zeespiegel en werd via de Rijn en de Maas water met afbraakmateriaal (grinden en zanden) in de richting van het Noordzeebekken afgevoerd. Gedurende het Pleistoceen wisselden periglaciale omstandigheden en warmere tussenperioden elkaar af, waardoor perioden van insnijding (tijdens de warmere perioden) en afzetting (tijdens koudere perioden) elkaar voortdurend opvolgden.³ Tezamen met de tektonische opheffing of daling resulteerde deze afwisseling van sedimentatie en insnijding in het ontstaan van de zogenaamde Maasterrassen. De oudere terrassen bevinden zich in het oosten, de

¹ Berendsen 1998 & 2000; Felder & Bosch 2000.

² De Mulder e.a. 2003, 121-149.

³ Berendsen, 1998 & 2000; Van de Berg 1996.

jongere in het westen, omdat de Maas zich uiteindelijk steeds verder naar het westen verplaatste. Het huidige plangebied ligt op het Terras van Margraten.⁴ De hoogteverschillen tussen de verschillende terrassen kunnen meerdere meters bedragen, maar in Zuid-Limburg is het oorspronkelijke reliëf sterk afgezwakt als gevolg van de in het Midden en Laat Pleistoceen afgezette löss die het terrassenlandschap afdekt. Löss is een zeer fijnkorrelig sediment dat oorspronkelijk onder extreem koude en droge omstandigheden door de wind is afgezet tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien: 370.000-130.000 jaar geleden) en de laatste ijstijd (Weichselien: 115.000-12.000 jaar geleden). De löss is waarschijnlijk afkomstig van afzettingen uit het Noordzeebekken.⁵ In de löss kunnen doorgaans verschillende lagen onderscheiden worden.⁶ De onderste löss dateert uit het Saalien, de middelste en bovenste löss uit het Weichselien (120.000-10.000 jaar geleden). In de jongere löss komt plaatselijk (zoals bij de groeve Belvédère bij Maastricht) een fossiele fauna voor behorend bij koude omstandigheden (bijv. resten van mammoeten). De totale dikte van het lösspakket varieert tussen 1 en 20 m.⁷ Als gevolg van periglaciale omstandigheden in het Weichselien kon water alleen via het oppervlak afstromen, hetgeen tot insnijding en het ontstaan van zogenaamde droogdalen heeft geleid.⁸

In het Holoceen veranderde het landschap nog maar weinig. Het werd warmer en de vegetatie wijzigde in een gesloten vegetatiestructuur. Door de gesloten vegetatiestructuur bleven erosie en sedimentatieprocessen voornamelijk beperkt tot de actieve beekdalen. Aangezien löss een erg vruchtbare bodem is, werden vanaf het Vroeg Neolithicum steeds grotere delen van het oorspronkelijke landschap (het oerbos) ontbost en ontgonnen ten behoeve van akkerbouw. In eerste instantie gebeurde dit alleen in de vlakke delen (de plateaus), maar vanaf de Vroege IJzertijd werden ook de hellingbossen ontgonnen. Minstens vanaf de Romeinse tijd wordt het lösslandschap zeer intensief gebruikt voor grootschalige akkerbouw en moet een behoorlijke bevolkingsdichtheid hebben bestaan. Na een regeneratie met bos in de Vroege Middeleeuwen werden de lössplateaus en -hellingen dan vanaf de Late Middeleeuwen opnieuw ontgonnen.

Het bewerken van akkers op lösshellingen heeft een nadelige bijwerking, namelijk dat het bodemmateriaal bij regen van de hellingen naar beneden spoelt. Deze bodem-of hellingerosie heeft het oorspronkelijke bodemprofiel getopt, zodat onder andere het oude loopoppervlak maar ook een onbekend gedeelte daaronder verdwenen is. Dit bodemmateriaal wordt beneden aan de hellingen afgezet als colluvium. Indien colluvium aanwezig is, kunnen daaronder - van de moderne ploeg verschoond - goed bewaarde bodems aanwezig zijn. Het is onduidelijk in welke mate bodemerosie gedurende de verschillende perioden plaatsvond. Aangenomen wordt dat de ernstigste erosie pas plaatsvond ná de Romeinse tijd, vanaf de Late Middeleeuwen (1250-1500 na Chr.). De mate van erosie is niet alleen afhankelijk van de bodembedekking en neerslag, maar ook van het reliëf. Schattingen gaan er vanuit dat bij hellingen groter dan 2% de A-horizont is geërodeerd en dat tot een hellingspercentage van 8% de vastere briklaag of Bt-horizont nog wel aanwezig is. Deze biedt vanwege de stugheid ook enige bescherming tegen verder erosie. Op steilere hellingen kan ook de Bt-horizont verdwenen zijn.

Iets ten oosten van het plangebied wordt het Terras van Margraten doorsneden door het dal van de Worm.⁹ Dit riviertje dat hier tevens de grens met Duitsland vormt, mondt verder naar het noorden, in

⁴ Van de berg, 1989.

⁵ Berendsen, 2000, 13.

⁶ Berendsen, 2000, 11-14.

⁷ Berendsen, 2000, 12.

⁸ Berendsen, 2000, 13-15..

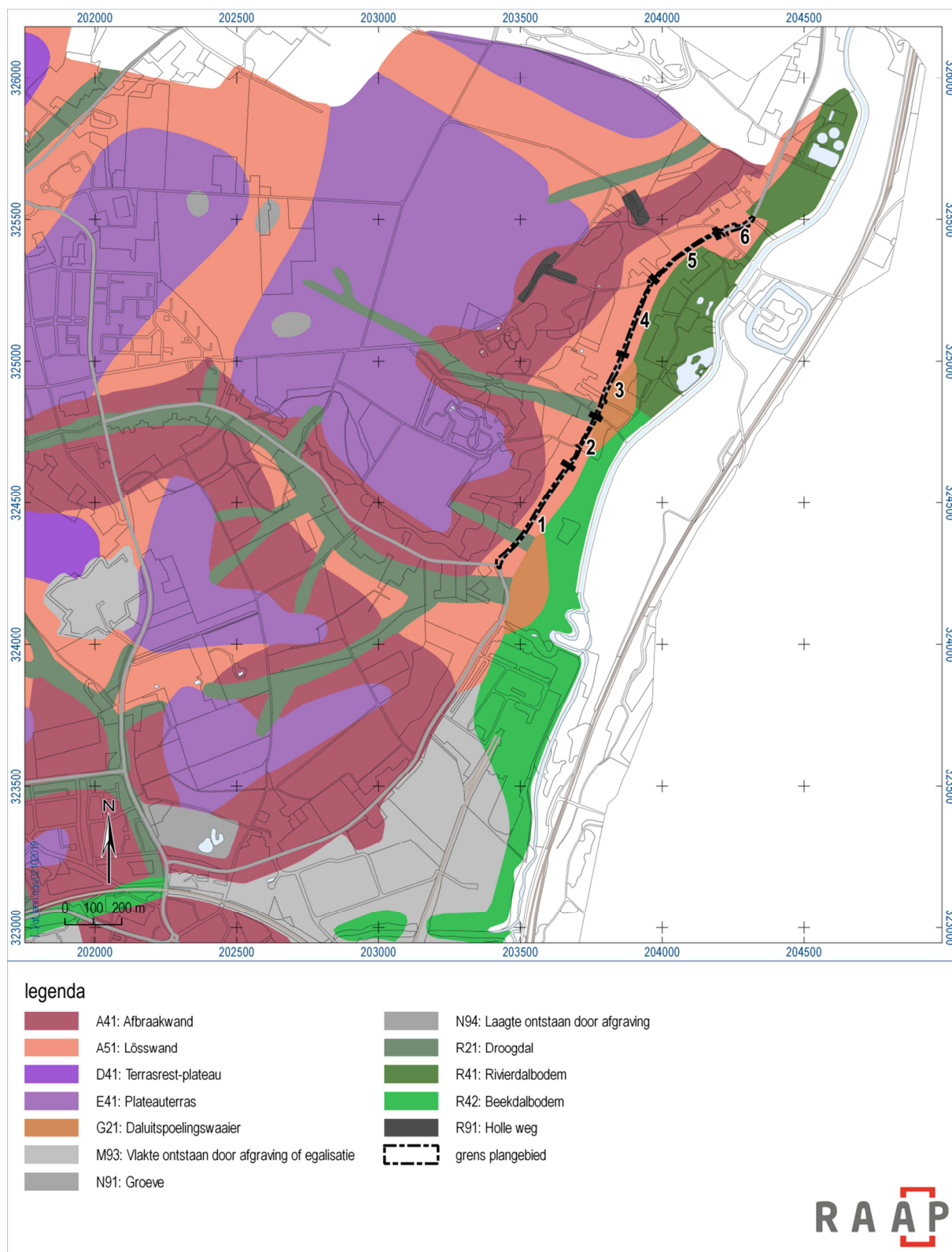
⁹ Van den Berg, 1989

Kreis Heinsberg, uit in de Roer die bij Roermond in de Maas uitmondt. Met name als gevolg van de insnijding van de Worm door het lössplateau komen in het gebied rond Rimborg verschillende geomorfologische vormeenheden voor (figuur 2). In het westen op het lössplateau liggen gebieden die afgedekt zijn met eolisch afgezette löss: plateauterrassen (code BE6),¹⁰ afbraakwanden (code 13/12 A2), lösswanden (11/10A4) en droogdalen (codes 15/14R3), waarbij het reliëf van west naar oost sterk afneemt tot in het dal van de Worm.

Plateauterrassen bestaan uit rivierafzettingen die vanwege het steeds verder insnijden van rivieren en beken (Maas, Geul, Worm, Geleenbeek, Caumerbeek, etc.) boven de riviervlaktes uitsteken. De afbraakwanden en lösswanden liggen op de overgangen van de plateauterrassen naar de dalen of droogdalen. Droogdalen zijn onder koude omstandigheden in de laatste ijstijd ontstaan als gevolg van smeltwater dat niet in de bodem kon zinken. Afbraakwanden en lösswanden kunnen door insnijding van rivieren of beken zijn ontstaan, maar erosie door wind en ijs kunnen ook een rol hebben gespeeld. Het dal van de Worm wordt gevormd door rivierdalbodems (code 3S4) in het noorden en beekdalbodems (code 3T2) in het zuiden, waarbij de huidige Worm zelf zich geheel in het oosten bevindt. Daar waar de droogdalen vanuit het westen op het Wormdal uitkomen, zijn zogenaamde daluitspoelingswaaiers ontstaan: ophopingen van het via de droogdalen (colluviuaal) getransporteerde materiaal.

Het plangebied ligt op een lösswand, tussen de steilere afbraakwanden in het westen en het vlakke rivier- of beekdal in het oosten.

¹⁰ Van den Berg, 1989

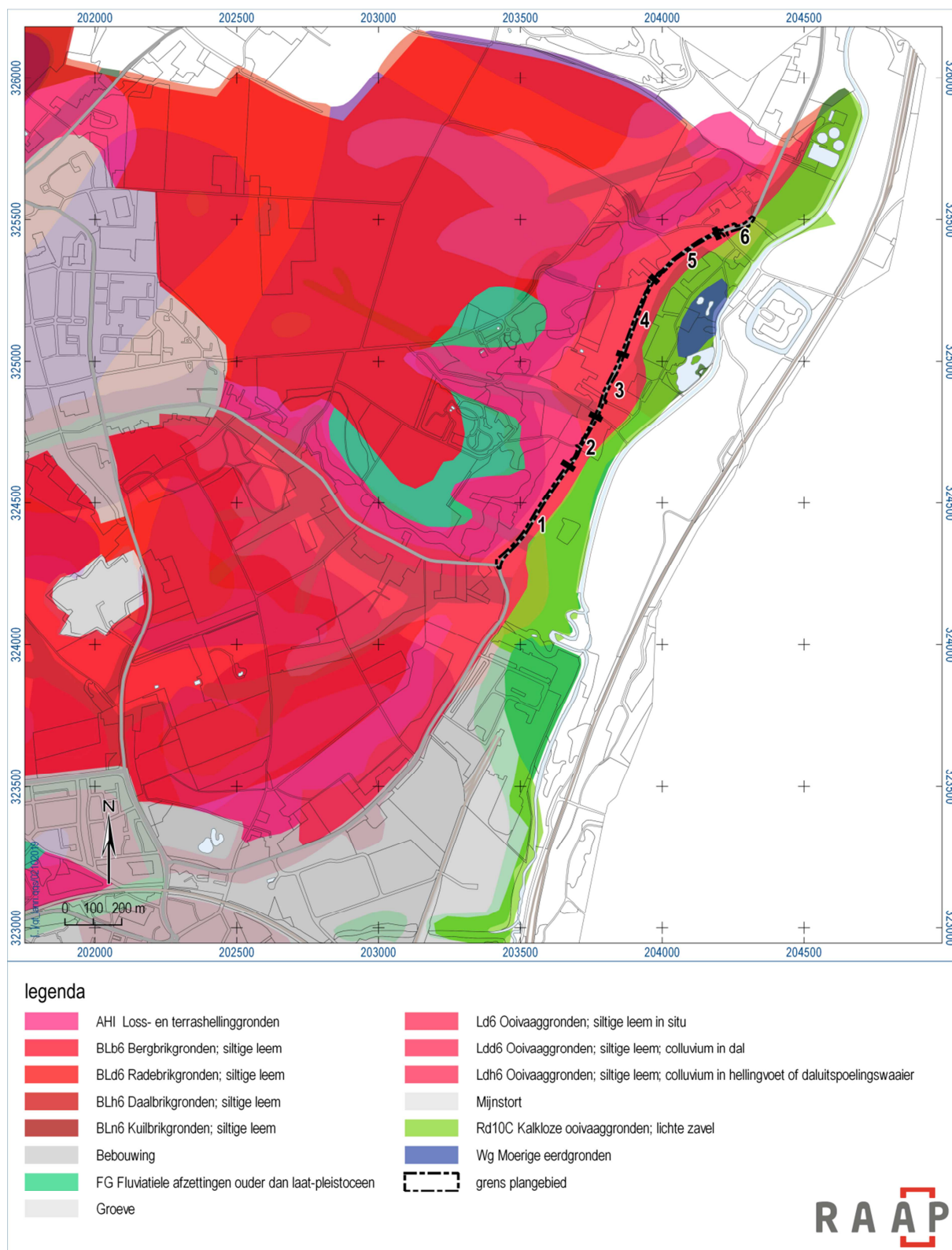
Figuur 2. Plangebied op geomorfologische kaart.

2.2.2 Bodem

Vanaf het begin van het Holoceen verdwijnen de periglaciaie omstandigheden en kon bodemvorming plaatsvinden, waarbij zich in het lösspakket zogenaamde leembrikgronden vormden. In eerste instantie werd de oorspronkelijk kalkrijke löss tot een diepte van circa 3 m ontkalkt, waarbij onder invloed van infiltrerend regenwater van bovenuit uitspoeling van klei heeft plaatsgevonden die op een iets dieper niveau weer is afgezet. De horizont waar de klei uitspoelt, wordt de uitspoelings- of E-horizont genoemd en de dieper gelegen laag, waar de klei zich in poriën weer afzet, de inspoelings- of Bt-horizont. Deze laatste bestaat meestal uit stugge (met klei) verdichtte leem (de briklaag) die als gevolg van ijzermineralen vaak bruinrood gekleurd is. De daarboven liggende E-horizont is lichtbruin tot lichtgrijsbruin van kleur, kleilloos en bevat soms brokjes uit de A- of B-horizont. Onder de Bt-horizont bevindt zich via een overgangszone (BC-horizont) het onaangetaste, oorspronkelijke moedermateriaal (de C-horizont). Het proces van kleiverplaatsing is zeer traag, zodat de brikgronden alleen in de onverstoorde primaire lössafzettingen gevormd zijn en niet in de secundair afgezette löss (colluvium). In lössbodems worden verschillende leembrikgronden onderscheiden. Radebrikgronden vertonen een intact en gefaseerd profiel met meestal nog een E- en een volledige Bt-horizont. Bergbrikgronden hebben als gevolg van erosie (zie onder) juist geen intact bodemprofiel meer: de A- en E-horizonten en veelal ook een gedeelte van de Bt-horizont is langs de helling naar beneden getransporteerd. Deze verspoelde löss is aan de voet van de helling, bijvoorbeeld in droog- of beekdalen, als colluvium afgezet. Dit colluvium kent niet of nauwelijks bodemvorming en wordt als ooivaaggrond gedefinieerd. In het beekdal van de Worm direct ten oosten van het plangebied hebben zich kalkloze ooivaaggronden in lichte zavel ontwikkeld.

Hoewel op lösswanden ook bergbrikgronden kunnen voorkomen, is het plangebied gekarteerd als ooivaaggronden met siltige leem, geïnterpreteerd als colluvium in een hellingvoet. Ter plaatse van het plangebied vormt dit een smalle strook, tussen de ooivaaggronden in het beekdal in het oosten en de steilere löss- en terrashellinggronden in het westen. Deze laatste gronden bestaan voor een belangrijk deel uit secundaire löss (colluvium), maar ook uit löss in situ.¹¹ Bij deze secundaire löss varieert de textuur van siltige leem tot grindhoudende zandige leem.

¹¹ Vleeshouwer & Damoiseaux, 1990, 135.

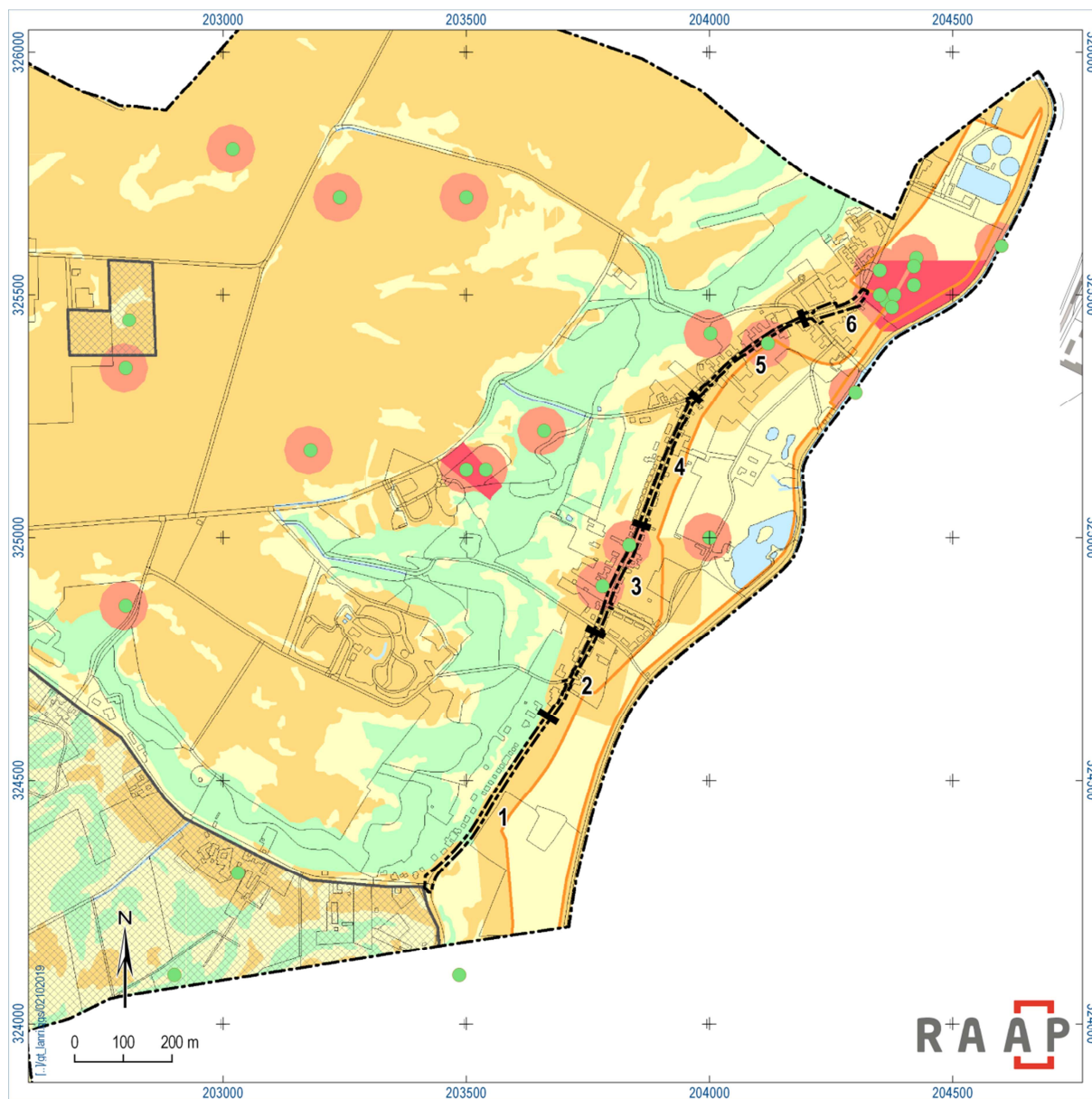

Figuur 3. Plangebied op bodemkaart.

2.3 Archeologische gegevens

2.3.1 Archeologische verwachtingskaart en archeologische monumenten

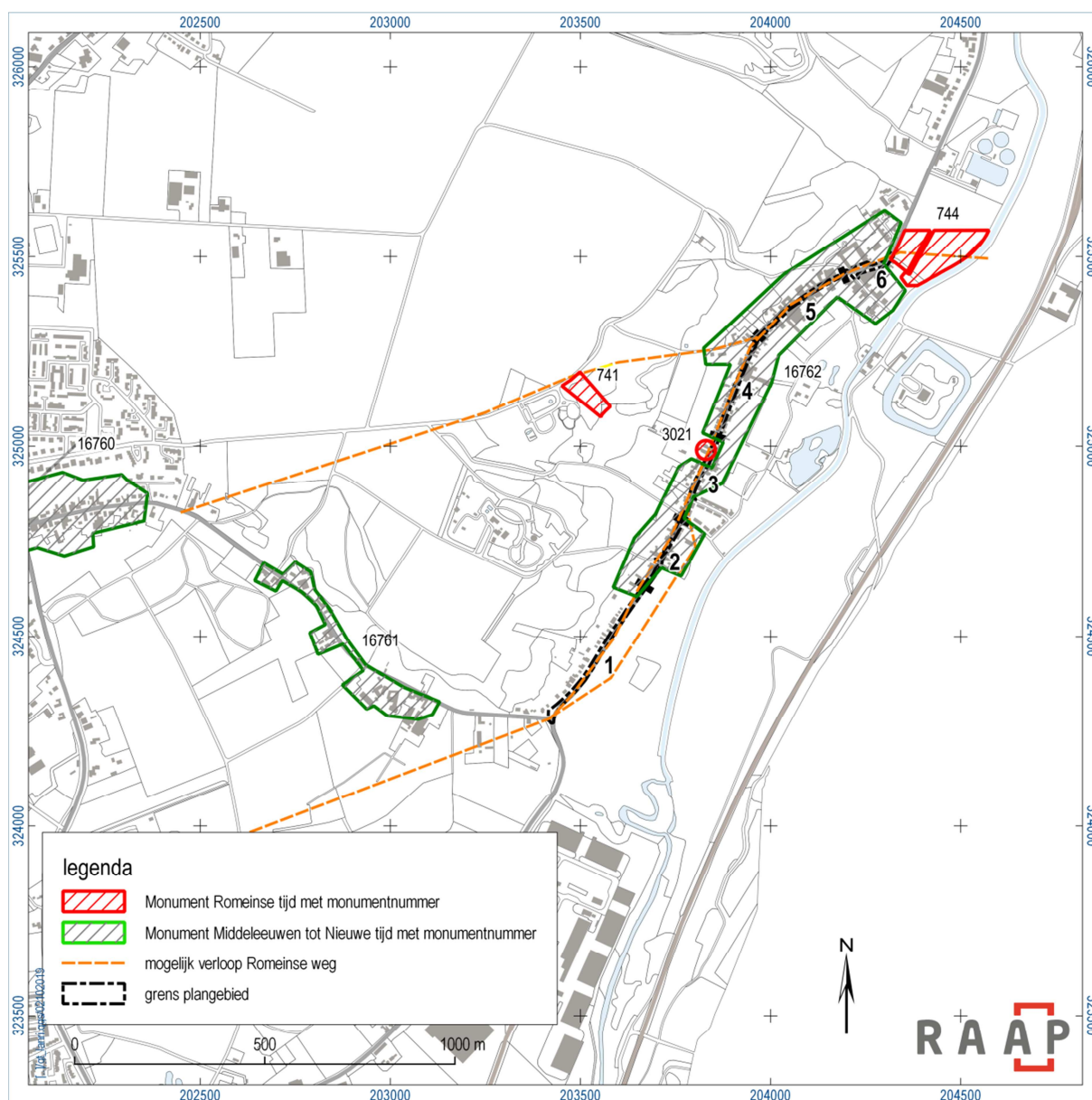
Het gebied ligt op de in 2015 geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Landgraaf in een zone met waardecategorie 3; een gebied met een hoge verwachtingswaarde (figuur 4). Dichtbij liggen twee wettelijk beschermde monumenten (figuur 4) en verscheidene AMK-terreinen (zie figuur 5).

Figuur 4. Archeologische verwachtings- en beleidskaart Landgraaf (2015) met ligging plangebied (zwarte stippellijn): in rood twee wettelijk beschermde Rijksmonumenten, de groene stippen met roze buffer zijn archeologische waarnemingen (hoge archeologische verwachting), oranjegeel zijn overige zones met een hoge archeologische verwachting en groen gebieden met een lage archeologische verwachting.

Het plangebied ligt tussen 50 en 900 m ten zuidwesten van de vicus van Rimburch (Rijksmonument 45640; AMK-terrein 744) waar de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen de Worm oversteekt, en circa 300 m ten westen van een tweede beschermd monument (Rijksmonument 45649; AMK-terrein 741). Dit laatste monument betreft een terrein, waar tijdens de tweede wereldoorlog door Amerikanen zandstenen funderingen werden gevonden en waar later in een proefputje veel Romeins dakpan materiaal is aangetroffen (zie onder bij 2.3.2). Op basis van de funderingen wordt een monumentaal graf of tempel vermoed.

Behoudens deze beschermde monumenten bevinden zich rondom het gebied volgens ARCHIS3 ook nog diverse AMK-terreinen met een hoge archeologische verwachting maar zonder wettelijke bescherming (zie figuur 5 en tabel 2).

Figuur 5. Ligging van het plangebied ten opzichte van archeologische monumenten in de omgeving.

Één van deze AMK-terreinen betreft eveneens vondsten uit de Romeinse tijd (AMK 3021), ter hoogte van deelgebied 3 van het plangebied. Het gaat om de vondst van een fragment (basement) van een mijlpaal uit de Romeinse tijd, dat Brunsting in 1946 meldde. Hij schreef: "... staat nog steeds aan den weg tusschen Eygelshoven en Rimburch ...".¹² Het basement staat langs de Broekhuizenstraat tussen de huisnummers 53 en 55 op het trottoir. Het blijft echter onduidelijk of het (in Brunstings tijd) daadwerkelijk 'nog daar stond', *in situ*, of dat iemand het daar later heeft neer gezet.

De overige AMK-terreinen met een hoge archeologische verwachtingswaarde betreffen de historische kernen van Rimburch (AMK 16762), waardoor het gehele noordelijke deel van het plangebied loopt, en de historische kernen van Op de Hoven (AMK 16761) en de Groenstraat in Waubach (AMK 16760).

AMK-nummer	Complex	Begin periode	Eind periode
741	Nederzetting/heiligdom/grafmonument?	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.
744	Vicus en weg	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.
3021	Weg	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.	Romeinse tijd: 19 v.Chr - 450 n.Chr.
16760	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
16761	Historische kern	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
16762	Historische kern	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Tabel 2. Archeologische monumenten (AMK-terreinen) in en rondom het plangebied naar archis3.

2.3.2 Archeologische vondsten en waarnemingen (zaakidentificatienummers)

Binnen het plangebied zijn drie archeologische vondstmeldingen bekend (in deelgebieden 3 en 5) maar rondom het plangebied (een straal van 500 meter) nog veel meer, zie figuur 4 en figuur 6. In figuur 6 is iets verder ingezoomd, zodat de belangrijkste zaakidentificatienummers leesbaar afgebeeld kunnen worden. Hierdoor zijn de meest westelijke waarnemingen uit figuur 4 niet meer zichtbaar.

Het gaat om in totaal 30 zaakidentificatienummers (zie bijlage 3). Één hiervan (4587406100, direct ten zuidoosten van het plangebied) is een verwijzing naar een archeologische bouwbegeleiding aan de Waterbuffer aan de Kraanweg, waarbij geen archeologische vondsten zijn vastgesteld.¹³

In het algemeen gaat het vooral om 'oudere' waarnemingen (van vóór de jaren '80 van de 20^e eeuw) uit het Centraal Archeologisch Archief (CAA). De waarde of betrouwbaarheid hiervan kan niet altijd goed worden ingeschat. De zaakidentificatienummers betreffen voorts voor het grootste gedeelte waarnemingen of vondsten uit de Romeinse tijd, in slechts enkele gevallen gaat het om andere archeologische perioden. Een grote concentratie van waarnemingen ligt direct ten noordoosten van het plangebied en bevinden zich binnen of net buiten het beschermde monument van de vicus van Rimburch.

Hieronder zullen de overige archeologische perioden en de Romeinse tijd afzonderlijk besproken worden.

Zaakidentificatienummers uit voor of ná de Romeinse tijd

¹² Zaakidentificatie 3035429100; Archis 2 waarneming 48411.

¹³ Deze graafwerkzaamheden gingen echter slechts 30 cm diep. Daaronder kunnen dus nog archeologische resten aanwezig zijn. Vreemd genoeg bestaat voor deze waarneming geen onderzoeksmelding in ARCHIS3 (zie 2.3.3).

Vijf zaakidentificatienummers hebben geen betrekking op de Romeinse tijd (2399215100, 2904566100, 2904899100, 3041844100 en 3123021100). 3123021100 omvat de oudste vondsten die teruggaan op twee literatuurverwijzingen. De eerste is een literatuurverwijzing naar Habets uit 1865, waar deze "steenen wapenen" beschrijft. De tweede geldt een artikel van Oppenheim uit 1947, met de vondst van een vuistbijl die in de omgeving van Rimburg zou zijn gevonden. 2904566100 is gemeld door Beckers in de eerste helft van de 20e eeuw, die enkele 'wallen' in het landschap vaststelde die volgens hem mogelijk in het neolithicum of de middeleeuwen waren aangelegd. De originele vermelding van Beckers is echter verdwenen. Bloemers inspecteerde de locatie in 1970 en vraagt zich af of het niet om natuurlijke fenomenen kan gaan. 2904899100 is ook een oude melding van Beckers. Het zou gaan muur- of funderingsresten van "hoeve of kasteel reeds vermeld in 1296, in Franse tijd verwoest". Onduidelijk is om welke historische vermelding het gaat. Zowel het genoemde riddermatighuis 'Oberbruchhausen' als een nabijgelegen hoeve 'Oppen Hueske' bevinden zich op enkele honderden meters. 3041844100 is een metaaldetectorvondst van een loden kogel uit de late middeleeuwen. 2399215100 tenslotte, iets ten westen buiten afbeelding figuur 6, omvat een proefsleuvenonderzoek aan de Kloosterstraat 60 te Ubach over Worms, waarbij twee vermoedelijke subrecente sporen en twee scherven (1 ijzertijd en 1 nieuwe tijd) zijn gevonden.

Zaakidentificatienummers uit de Romeinse tijd

De overige 25 zaakidentificatienummers hebben betrekking op vondsten uit de Romeinse tijd of Romeinse tijd tot vroege middeleeuwen. Één daarvan (3042087100, binnen de vicus van Rimburg) betreft metaaldetectorvondsten uit de Romeinse tijd (een fibula) en de middeleeuwen (een gewicht en een knoop), de overige zaakidentificatienummers omvatten alleen vondsten uit de Romeinse tijd.

Zoals goed zichtbaar in figuur 6 bevindt zich een concentratie van zaakidentificatienummers binnen en rondom de Romeinse vicus van Rimburg. Binnen dat monument liggen 10 zaakidentificatienummers, terwijl nog eens twee andere binnen een afstand van 50 meter van dit monument liggen. Slechts één van deze 12 waarnemingen betreft niet de Romeinse tijd.¹⁴ De belangrijkste zaakidentificatienummers zijn 2929770100, 3189354100, 2919640100, 2463456100 en 2919746100 en hebben betrekking op sporen en vondsten van een Romeinse weg en of bewoningsporen langs deze weg. De overige zaakidentificatienummers zijn metaaldetectorvondsten.¹⁵

Zaakidentificatienummer 2919770100 betreft de meest westelijk gelegen melding en dateert uit 1956. Tijdens de aanleg van een riolering werd hier een grote Romeinse "heirbaan" aangesneden. De weg zou van oost naar west lopen, circa 1 m dik zijn en 20 m (!) breed.¹⁶ Enkel andere Romeinse (bewonings)sporen op deze locatie zouden teruggaan tot het midden van de 1^e eeuw. Zaakidentificatie 3189354100 lijkt de oorspronkelijke monumentregistratie: een Romeinse vicus en weg, die op de oude CAA-fiche monument 3 wordt genoemd. Zaakidentificatienummer 2919640100 vermeldt een opgraving aan de Palenbergweg in 1970 door de toenmalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) onder leiding van Bloemers. De opgraving is destijds niet uitgewerkt, maar Bloemers maakt melding in een artikel in 1973 over de aanwezigheid van de Romeinse weg met een breedte van 7-7,75 m en bebouwing langs beide zijden van de weg. De weg loopt hier pal oost-west in

¹⁴ Zaakidentificatienummer 3041844100; de vondst van een loden kogel uit de late middeleeuwen.

¹⁵ Het gaat om een bronzen sleutel (zaakidentificatienummer 329051100), een bronzen gesp (3041511100) en Romeinse munten (326764100 en 3041828100), zie bijlage 3.

¹⁶ De breedte lijkt erg groot. Mogelijk gaat het hier om een bocht in de weg.

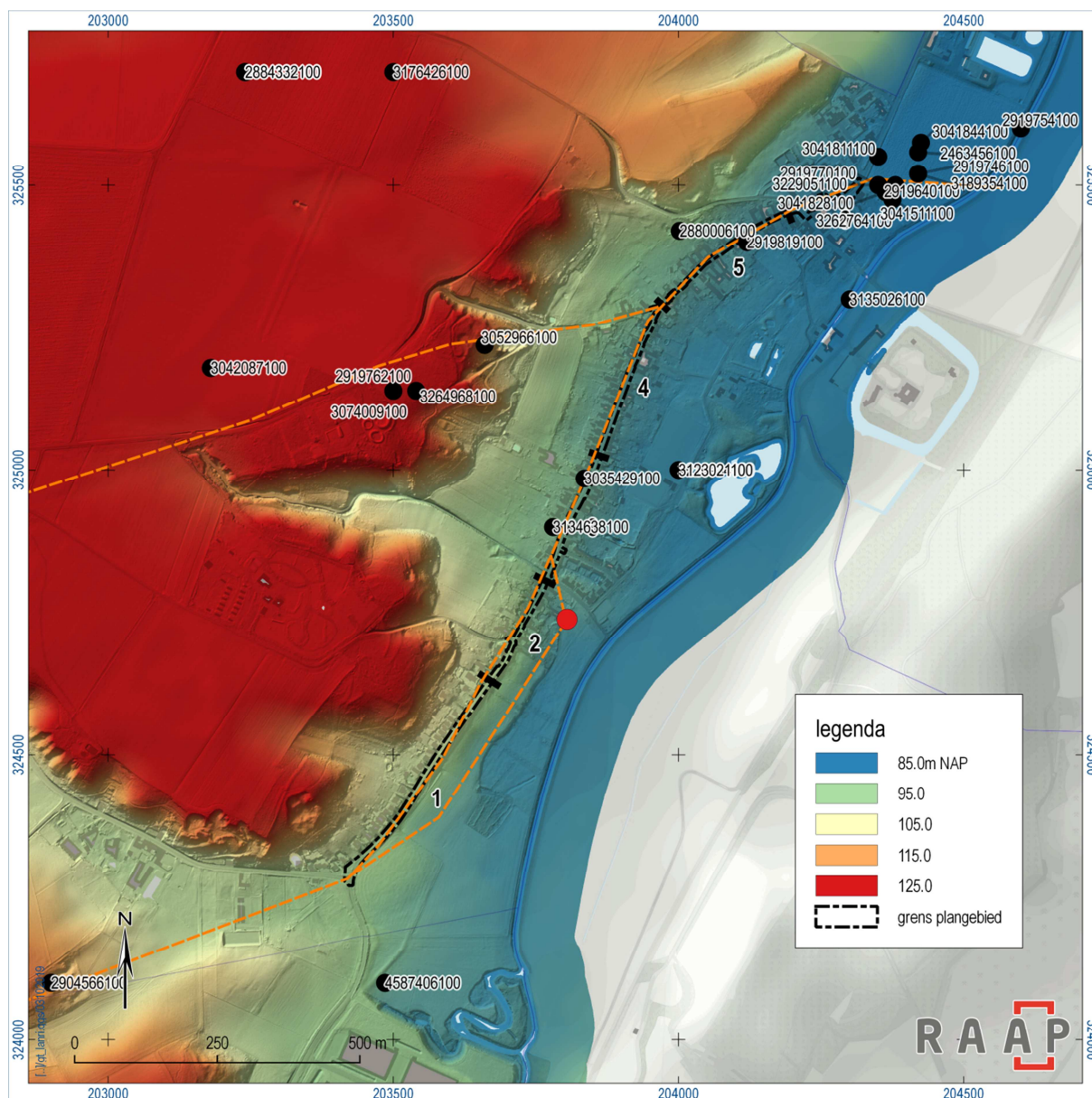
de richting van de Worm. In 2014 is alsnog een rapportage verschenen waarin de resultaten van de opgraving nader zijn uitgewerkt: zaakidentificatienummer 2463456100. In deze rapportage worden ook resultaten besproken van de opgraving van de ROB in 1947 en 1949, onder leiding van Brunsting. Deze opgraving bevond zich iets ten oosten van de opgraving uit 1970, tijdens graafwerkzaamheden waarbij de Worm verlegd werd: zaakidentificatie 2919754100.¹⁷ Brunsting zou resten van een gebouw hebben opgegraven, met aan een zijde een pijler- of zuilenhal. Op grond hiervan dacht hij dat het om een tempel ging. Zaakidentificatienummer 2919746100, tenslotte, betreft de een veldcontrole in 1970 door J. Bloemers, met de vermelding dat het archeologisch monument (circa 100 x 200 m groot) nog "intact" is, afgezien van "het in 1970 onderzochte riooltracé". Dit onderzochte riooltracé is de opgraving door Bloemers in 1970 (hierboven zaakidentificatienummer 2919640100).

Direct ten zuidwesten van het monument, ter hoogte van deelgebied 5 van het plangebied, liggen zaakidentificatienummers 2880006100 en 2919819100 aan de Dorpsstraat van Rimburg, die buiten de vicus moeten hebben gelegen. Op beide locaties zijn namelijk crematiegraven aangetroffen. Alleen de eerste levert wat meer informatie. Hier werden namelijk twee brandgraven en vondsten van een mogelijk derde graf uit de midden Romeinse tijd B (150-270 n.Chr.) gevonden.

Iets verder naar het oosten, aan de Worm, bevindt zich 3135026100. De melding betreft enkele artikelen in het Algemeen Handelsblad (1926), Germania (1926) en de Maasgouw (1927 en 1928), over een opgraving nabij slot Rimburg, aan de Duitse zijde van de Worm. Hierbij werd een zogenoemd "vicushuis" (met vele kamers langs de straatkant) gevonden, alsmede een vierkante put en een oven. Holwerda heeft deze opgraving bezocht en merkte op dat er ook een bruggenhoofd is gevonden (volgens hem uit de Romeinse tijd), waarin Romeinse grafstenen zouden zijn verwerkt.

Drie zaakidentificatienummers bevinden zich op het AMK-terrein 741 aan de Maastrichterweg, zo'n driehonderd meter ten westen van het plangebied, ter hoogte van deelgebied 4 (2919762100, 3074009100 en 3264968100). 2919762100 betreft de boven vermelde vondst van een zandstenen fundering die door Amerikanen zou zijn gevonden bij de aanleg van geschutstellingen. Wanneer dit precies was (WO II?) en hoe Bloemers aan deze informatie kwam (via Dr. Beckers?) blijft echter onbekend. In 3074009100 wordt melding gemaakt van een proefputje op hetzelfde terrein dat veel Romeins dakpanmateriaal opleverde. Het werd waarschijnlijk uitgevoerd door de toenmalige ROB maar is van onbekende datum. 3264968100 is een booronderzoek in 2001 in het kader van de Actualisering van het Monumenten Register, waarbij ook drie scherven uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen. Dichtbij het monument, op circa 150 m ten oosten is een wijsteen met een Genius met hoorn des overvloeds gevonden (3052966100).

¹⁷ Hoewel dit onderzoek slechts circa 40 meter ten oosten van het onderzoek van Bloemers lag, ligt het zaakidentificatienummer nu buiten het monument.

Figuur 6. Bekende archeologische gegevens uit ARCHIS3 met zaakidentificatienummer (zwarte stip), booronderzoek RAAP 2003 (rode stip) en mogelijke routes Romeinse weg (oranje stippellijn).

Langs de Broekhuizerstraat, direct binnen of aan het plangebied, deelgebied 3, liggen nog twee zaakidentificatienummers. De meest zuidelijke van de twee (3134638100) betreft een oude melding van “Romeinse graven” met crematieresten met als vondstlocatie het toponiem Broekhuizen. Op basis daarvan is de archismelding hier geplaatst, maar een precieze locatie van de graven is niet bekend. Iets verder naar het noorden ligt 3035429100: het boven reeds beschreven fragment van een mijlpaal uit de Romeinse tijd dat door Brunsting in 1946 gemeld werd (AMK 3021).

In 2003 vond een booronderzoek plaats in het kader van de opsporing van de Romeinse weg ter hoogte van Rimburg.¹⁸ Vreemd genoeg staat de locatie niet aangegeven in ARCHIS3. De boorlocatie ligt circa

¹⁸ Demey, 2003, 34-36, kaartbijlagen 4 en 5.

160 m ten zuidzuidoosten van zaakidentificatie 3134638100 en 120 m ten noordnoordoosten van het plangebied (zie rode stip in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Het gaat om een locatie langs de Hoolgrub, op circa 80 m ten oosten van de Rimbürgerweg. Hier werd door RAAP een grindlichaam op circa 80 cm onder het maaiveld aangetroffen, wat volgens de auteur geen natuurlijk grind kan zijn op deze hoogte in het Wormdal.¹⁹ Mogelijk gaat het daarom om een Romeinse weg. Op basis van deze vondst is in figuren 3 en 4 ook een lagere route voor het verloop van de Romeinse weg aangegeven. Hiddink merkt over deze vondst op dat het hierbij ook om een andere Romeinse weg kan gaan, bijvoorbeeld een weg naar Aken.²⁰

2.3.3 Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek (onderzoeksmeldingen) volgens ARCHIS3

Rondom het plangebied zijn – binnen een straal van 500 meter - vijf onderzoeksmeldingen bekend in ARCHIS3 (figuur 7). Zoals boven vermeld, bestaat geen onderzoeksmelding voor de bouwbegeleiding met zaakidentificatienummer 4587406100 (zie 2.3.2, zonder archeologische resten), maar wel een rapport.²¹ Tijdens het onderzoek dat alleen de afgraving van de bouwvoor begeleidde, is ook geboord. Hierbij werd een moderne bouwvoor op een omgewerkte subrecente A-horizont vastgesteld, met daaronder een lichtbruine leem, zonder bodemwerking. De bodem is geïnterpreteerd als ooivaaggrond in beekafzettingen of colluvium.²²

Onderzoeksmeldingen 5199 en 44601 zijn het minst interessant met betrekking tot het huidige plangebied. Onderzoeksmelding 5199 is de archeologische verwachtingskaart voor de gemeente Kerkrade uit 1997.²³ Deze verwachtingskaart is in 2007 opgewaardeerd met behulp van een archeologische verwachtings- en beleidskaart voor de Parkstad gemeenten, waartoe ook Kerkrade behoort (Verhoeven, 2007). Deze werd in 2015 aangepast, waarin het plangebied een middelhoge archeologische verwachting heeft (zie 2.3.1). Melding 44601 betreft een bureaustudie met betrekking tot het tracé van de Buitenring, die echter op enige afstand van het plangebied ligt.

Onderzoeksmelding 55620 is een bureau- en booronderzoek uit 2013 van een groter gebied op circa 130 m ten oosten van het plangebied (Rimbürgerbos, gemeente Landgraaf).²⁴ In het bureauonderzoek werd aan dat plangebied een lage tot middelhoge verwachting voor de perioden Midden-Paleolithicum tot en met IJzertijd meegegeven. Voor de Romeinse Tijd kreeg het gebied een hoge verwachting omdat mogelijk wordt geacht dat de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen door of vlak (ten zuiden of noorden) langs het gebied loopt. Uit het booronderzoek bleek vervolgens dat in het gehele plangebied de bovengrond aanzienlijk verploegd/verstoord was. Vrijwel overal kwam grind aan het oppervlak voor, terwijl alleen AC profielen werden aangetroffen. In de dunne laag löss die zich op het terrasgrind bevindt, bleek nergens een brikgrond aanwezig. Volgens de onderzoekers heeft mogelijk enige afspoeling plaats gevonden, waarbij plaatselijk een dunne laag colluvium is gevormd. Een intact archeologisch vondstniveau werd nergens aangetroffen.

¹⁹ Demey, 2003,

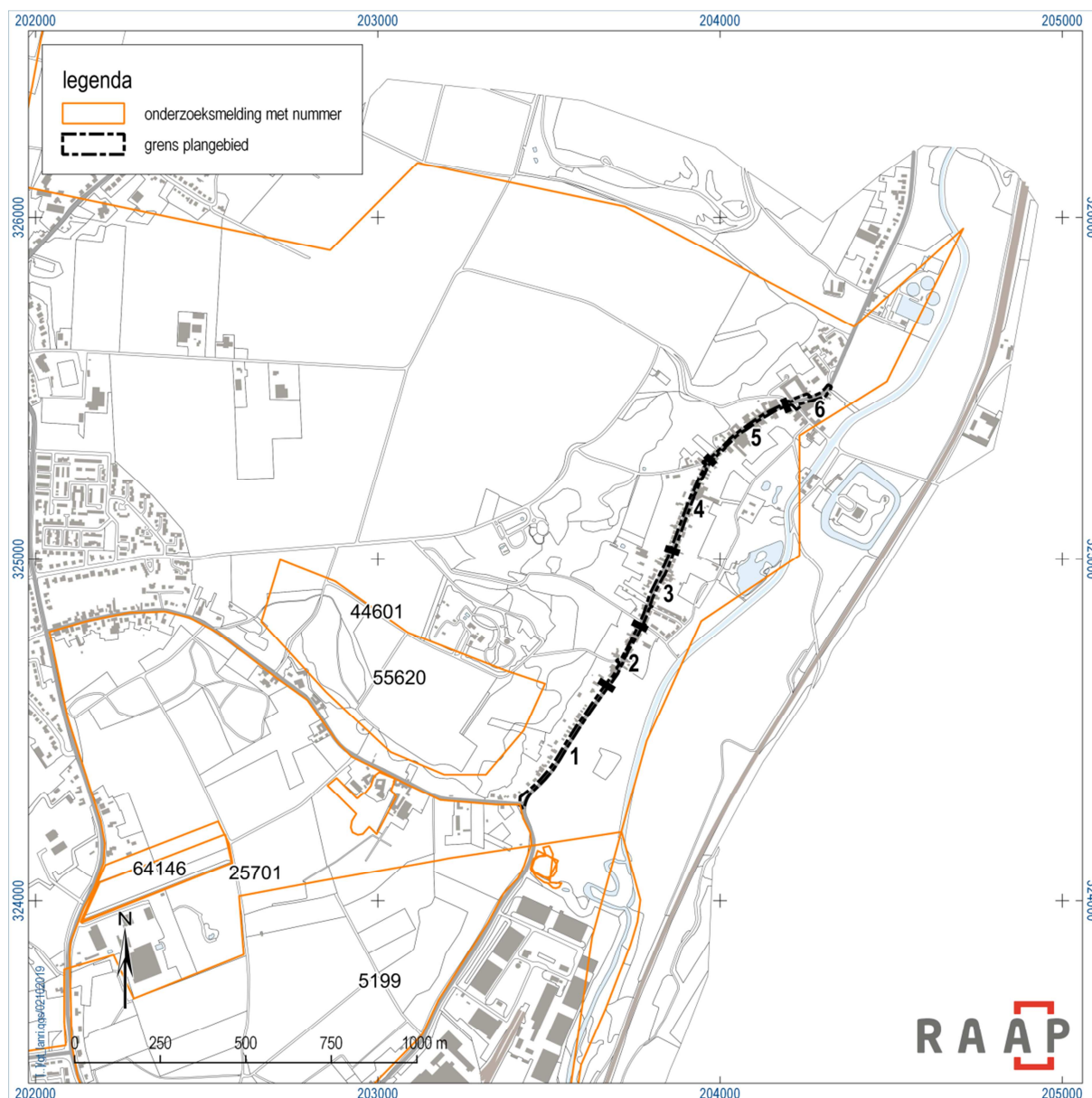
²⁰ Hiddink, 2004, 37.

²¹ Weekers-Hendrikkx, 2018.

²² Weekers-Hendrikkx, 2018, 16.

²³ Rensink & Vleugels, 1998.

²⁴ De Moor & de Kramer, 2013.

Figuur 7. Plangebied en uitgevoerde onderzoek naar ARCHIS3.

Onderzoeksmelding 25701 betreft een bureau- en booronderzoek uit 2003 aan de 'grote boslocatie' te Landgraaf en Kerkrade, een groot gebied direct ten zuidwesten van het plangebied.²⁵ In dat gebied werden zeven kleinere deelgebieden binnen het in ARCHIS groot aangegeven gebied nader onderzocht. Helaas bevond de uiterste noordwestelijke hoek van dat gebied zich niet onder de onderzochte delen. Die noordwestelijke hoek is namelijk geomorfologisch en bodemkundig gezien goed vergelijkbaar met het plangebied Rimburgerweg. Volgens de auteurs kent ook dit gebied een middel- tot hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de prehistorie tot in de Nieuwe tijd, waarbij ergens in het gebied de weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen moet hebben gelopen. Het veldwerk leverde op verscheidene plaatsen vondstmateriaal uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd op. Uit

²⁵ Roller & Essink, 2003.

boringen bleek dat soms colluvium aanwezig was en grindbanken soms ondiep onder het oppervlak voorkomen. De Romeinse weg werd niet aangetroffen maar deze kan volgens de auteurs ook onder een bestaande weg liggen. Het meest waarschijnlijk is volgens de onderzoekers het tracé 'Achter de put' in deelgebied 6, maar waarom wordt niet beargumenteerd. Dit toponiem bevindt zich in het uiterste noorden van 25701, direct onder de historische kern van de Groenweg te Waubach (AMK 16760, zie 2.3.1).

Onderzoeksmelding 64146 betreft een bureau- en verkennend booronderzoek op een afstand van circa 800 m ten westen van het plangebied.²⁶ Op basis van het bureauonderzoek stelden de onderzoekers een middelhoge verwachting vast voor de perioden midden paleolithicum tot en met de ijzertijd. Voor de Romeinse tijd kreeg het gebied een hoge verwachting vanwege de mogelijke ligging van de weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen in of vlakbij het plangebied, Voor de nieuwe tijd is de verwachting hoog vanwege de nabijheid van enkele historische dorpskernen. Uit het booronderzoek bleek dat in grote delen van het plangebied onder een laag colluvium van 50-60 dikte een brikgrond voorkomt. Er is sprake van een deels intacte brikgrond, omdat de oorspronkelijke A en E horizonten ontbreken. Dit komt goed overeen met de gegevens van de bodemkaart. Alleen in een klein gedeelte (boringen 11-15) was sprake van een pakket colluvium op C horizont.

onderzoeksmelding	aard onderzoek	uitvoerder	plaats	toponiem	veldwerk	resultaten
5199	bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Kerkrade	gemeente Kerkrade	1997	archeologische verwachtingskaart gemeente Kerkrade
55620	bureau- en booronderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Landgraaf	Rimburchbos- Zuid	2013	Uit booronderzoek dat in het plangebied de bovengrond aanzienlijk - verploegd/verstoord is. Vrijwel overal komt grind aan het oppervlak.
25701	booronderzoek	Archaeological Research en Consultancy	Langraaf/Kerkrade	Grote Boslocatie	2003	zeven deelgebieden Eygelshoven: regelmatig oppervalkte vondsten uit diverse perioden en regelmatig natuurlijke grindbanken ondiep onder het oppervlak.
44601	bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Heerlen	parkstad	2011	bureauonderzoek in verband met Buitenring Parkstad
64146	booronderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Landgraaf	Ubach over Worms	2014	Geen vindplaatsen aangetroffen. In een deel van het plangebied een intact bodemprofiel.

Tabel 3. Onderzoeksmeldingen ARCHIS3 rondom het plangebied.

²⁶ De Moor, 2015.

2.3.4 De Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen

Inleiding

Hierboven werd reeds vermeld dat de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen door Rimburg loop om uiteindelijk daar de Worm over te steken. Van deze belangrijke Romeinse hoofdweg is een precies verloop in westelijke richting onbekend: de eerst volgende locatie waar de weg met zekerheid is vastgesteld, is de Voskuilenstraat te Heerlen (aan de oostgrens van Heerlen). Het verloop van de weg is belangrijk omdat in de nabijheid van de weg verscheidene vindplaatsen zoals nederzettingen, graven of heiligdommen kunnen voorkomen. Daarom wordt hieronder wat nader bij deze weg stil gestaan.

Naast het gebruik van diverse waterwegen werd in de Romeinse tijd een uitgebreid wegennet ontwikkeld. Mogenlijk zijn hiervoor ook oudere routes gebruikt, maar duidelijk is dat de eerste herkenbare en verharde wegen pas vanaf de Romeinse tijd zijn ontstaan.²⁷ De verharde wegen kende hoogstwaarschijnlijk een militair-strategisch begin ten behoeve van troepenverplaatsingen en -bevoorrading. Op basis van onderzoek aan de weg van Boulogne-sur-Mer in de Hambacher Forst in het Duitse Rijnland wordt uitgegaan van een aanleg in de vroeg-Augusteïsche periode, dat wil zeggen nog voor het jaar nul.²⁸ Vanaf de Flavische periode (vanaf 70 n.Chr) wordt het wegennet toenemend ook door de gewone bevolking gebruikt en waarschijnlijk ook verder uitgebreid.²⁹

De uiterlijke verschijningsvorm van Romeinse wegen kan zeer divers zijn. De hoofdwegen lijken - in Limburg - meestal verhard door 40-100 cm dikke pakketten van verkit grind met een maximaal breedte van zo'n 6 tot 8 meter.³⁰ In Maastricht zijn echter ook breedtes van 10-11 meter vastgesteld.³¹ In het in het bruinkolen gebied Hambacherforst (Duitse Rijnland) zijn grote delen van de weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen onderzocht en ook grote dwarsprofielen aangelegd. Daarbij is gebleken dat de weg eigenlijk een totale doorsnede van circa 25 weg had: naast een centraal gelegen grindbaan van 6 á 7 meter, liggen aan weerszijden zogenaamde zandbanen van circa 7 á 8 meter en vervolgens twee bermgreppels die het geheel afgrenzen.³² In Nederland is een vergelijkbare situatie alleen in Rimburg vastgesteld. Gerekend vanaf het hart van de grindstrook bleken daar greppels op circa 20 m aan de zuidzijde en 13 en 23 m aan de andere noordzijde te liggen.³³

Behoudens resten van de weg in Maastricht, Heerlen en Rimburg bestonden voor 2003 alleen 'bewijzen' voor de locatie van de weg in Meerssen-Onderste Herkenberg,³⁴ Houthem-Putweg³⁵ en Voerendaal.³⁶ In 2003 werden vervolgens verschillende delen van het tracé, vooral bij Houthem en Voerendaal, middels booronderzoek verder in kaart gebracht.³⁷ Recentelijk is de weg nog een keer in Voerendaal onderzocht.³⁸ Hoogstwaarschijnlijk heeft de weg direct ten noorden van de villa van Meerssen-Onderste Herkenberg gelopen, waar Habets deze tijdens zijn onderzoek naar de villa aantrof

²⁷ Gaitzsch, 2008, 39-40. Gedurende het onderzoek aan de Romeinse weg tussen Jülich en Keulen werd over een lengte van 9 kilometer nergens een oudere weg vastgesteld.

²⁸ Gaitzsch, 2008, 40

²⁹ Romeinse wegen zijn echter doorgaans moeilijk te dateren, ondanks dat meestal wel verschillende fases herkenbaar zijn. De goed dateerbare fases van de weg door Maastricht vormen hierop de enige uitzondering (zie Dijkstra & Flaman, 2004).

³⁰ Janssens, 2009; Tichelman & Janssens, 2012; Keijers, 2017.

³¹ Dijkstra & Flaman, 2004.

³² Gaitzsch, 2008. De zandbanen zijn gedurende de Midden Romeinse tijd of later soms gedeeltelijk ook met grind verbeterd.

³³ Veldman, 2014, 29.

³⁴ De Groot, 2005, 22

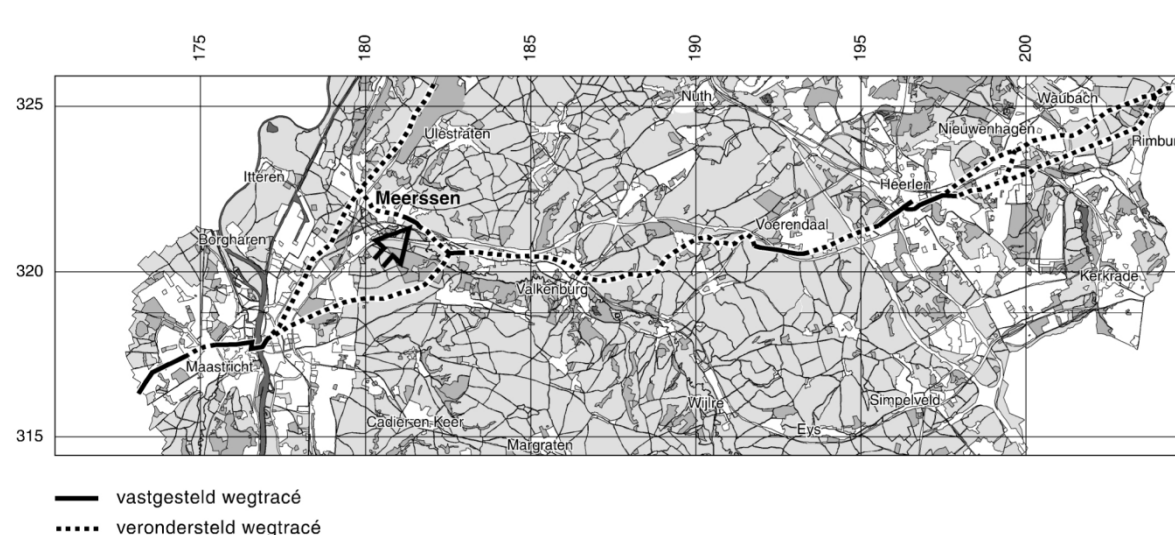
³⁵ Beckers & Beckers, 1940

³⁶ Voerendaal-Lindelauf. Archis-waarneming17578, AMK-nr.5567. Zie ook Demey, 2003, waarnemingen 19 en 20.

³⁷ Demey, 2003

³⁸ Verhoeven, 2017.

als een 10,5 meter breed grindpakket.³⁹ Vanaf dit punt heeft de weg de noordelijke helling van het Geuldal gevolgd en zijn delen bekend bij Voerendaal en Heerlen.⁴⁰ Binnen Heerlen zelf (vicus Coriovallum) zijn verschillende wegen vastgesteld, die duidelijk maken dat daar ook parallelwegen hebben bestaan. Direct ten oosten van Heerlen is de weg nog vastgesteld aan de Voskuilenweg,⁴¹ maar daarna is de weg zoals vermeld alleen daadwerkelijk vastgesteld in Rimburch.

Figuur 8. De weg Boulogne-sur-Mer door Zuid-Limburg naar De Groot, 2005.

Het tracé tussen Heerlen en Rimburch

Voor het verloop van de weg tussen Heerlen en Rimburch zijn in de loop der tijd verschillende varianten voorgesteld, op basis van de ligging van diverse (Romeinse) vindplaatsen.⁴² Eigenlijk bestaan twee varianten: een noordelijke en zuidelijke route (figuur 9).⁴³

De noordelijke route volgt de huidige Hereweg, waarvan vroeger automatisch werd aangenomen dat het de Romeinse weg moest zijn, vanwege de naam, de rechte lijn tussen Heerlen en Rimburch en een aantal vindplaatsen langs deze route. Dit wegtracé loopt bijvoorbeeld langs het monumentale grafmonument van Nieuwhagen-Valderveste en de villa van Nieuwhagen-Koelweg/Belvauer (respectievelijk nummers 3 en 4 in figuur 9), vervolgens de grafvelden Ubachs over Worms-Groenstraat en Ubach over Worms-Maastrichterweg (respectievelijk nummers 28 en 9), een Romeinse nederzetting aan de Maastrichterweg te Ubach over Worms verder naar het oosten (nummer 10) en tenslotte het grafveld aan de Dorpsstraat te Rimburch (nummer 6, zie ook 2.3.2).⁴⁴ Van Hoof en van Wijk noemen ook

³⁹ De Groot, 2005, 22

⁴⁰ Deze vlakkere helling was ook beter geschikt voor bewoning dan de zuidelijke veel steilere dalzijde. Dit blijkt ook uit het redelijk grote aantal villa's aan deze zijde van het Geuldal, rond vooral Meerssen en Valkenburg.

⁴¹ Gielen 1967. Bij de broodfabriek ODB, het voormalige Geologische museum,

⁴² Zie Bosch 2002; Demey 2003; Hiddink, 2004, 36-39 en Van Hoof & Van Wijk, 2007, 18-26. voor een overzicht Van Hoof & Van Wijk, 2007, 18-26

⁴³ Hiddink, 2004. Van Hoof & van Wijk (2007) bespreken drie varianten een noordelijke, een centrale en een zuidelijke route, maar deze driedeling geldt als men vanaf de Voskuilen weg te Heerlen vertrekt. Vanaf iets ten westen van Rimburch vallen de zuidelijke en centrale route namelijk samen. De centrale route verviel ook in 2007, omdat Van Hoof & Van Wijk juist daar (Heerlen-Kisselbos) geen resten van de weg hadden aangetroffen.

⁴⁴ Hiddink, 2004, 37.

nog een monumentaal graf in Schaesberg (dus ten westen van het monumentale graf van Nieuwenhagen) dat langs de noordelijke route zou kunnen liggen.⁴⁵

Een zuidelijke route werd in de jaren 1950-1960 voorgesteld, nadat tweemaal melding was gemaakt van vondsten van grind en stenen tussen de Brugstraat (nu Baanstraat) en de Koeweg in Schaesberg (nummer 24a en 24b in figuur 9). Ook op enkele andere locaties langs deze route (nummers 25 en 26) zou de weg zichtbaar zijn geweest. Tevens zou in de buurt van nummer 26 de oude gemeentegrens van Ubach over Worms een recht oost-west verloop hebben gehad, dwars door de velden en zonder dat hiermee een oude historische weg werd gevolgd. Tenslotte, zou het toponiem Brunestraat corresponderen met *Chaussee Brunehaut* en *Brünestraße*, zoals de weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen in België en Duitsland wordt genoemd.⁴⁶ Problematisch aan deze zuidelijke route is dat van geen enkele van de waarnemingen van de weg (nummers, 24a, 24b, 25 en 26) ook tekeningen of foto's bestaan, waarmee de waarnemingen gestaafd kunnen worden.

Samengevat, kan de Romeinse weg dus (nog steeds) via de noordelijk route direct bij de Romeinse graven aan de Dorpstraat (zaakidentificatie 2880006100 en 2919819100) komen, of via de zuidelijke route langs de graven en het mijlpaalfragment aan de Broekhuizerstraat (zaakidentificatie 305429100 en 3134638100). Hiddink (2004) en Van Hoof & van Wijk (2007) hebben beide een lichte voorkeur voor de noordelijke route, maar stellen ook dat voor beide varianten eenduidige bewijzen ontbreken.

In Rimborg zelf is de weg drie maal vastgesteld. Zaakidentificatienummer 2919770100 is de meest westelijke en betreft een melding uit 1956 dat bij de aanleg van een riolering een grote Romeinse "heirbaan" is aangesneden. De weg zou van oost naar west lopen en circa 1 m dik zijn en 20 m (!) breed. De enorme breedte is mogelijk te verklaren met een bocht op deze locatie. Een bocht past zowel voor de zuidelijke als de noordelijke route, omdat ook deze laatste iets zuidelijker ligt als 2919770100. Zaakidentificatie 2919640100 vermeldt de opgraving aan de Palenbergweg in 1970 door de toenmalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) onder leiding van Bloemers, circa 30 m verder naar het oosten. De opgraving is destijds niet uitgewerkt, maar Bloemers beschrijft in een artikel in 1973 kort enkele resultaten: een Romeinse weg met een breedte van 7-7,75 m en bebouwing langs beide zijden van de weg. De weg loopt pal oost-west in de richting van de Worm. In 2014 is alsnog een rapportage verschenen die de resultaten van deze opgraving verder beschrijft en analyseert (zaakidentificatie 2463456100).⁴⁷ In dit rapport wordt ook kort ingegaan op het onderzoek van Brunsting in 1948 (zaakidentificatie 3189354100), die weer circa 40 m verder oostwaarts ligt. De weg die tijdens dit onderzoek werd vastgesteld bleek dezelfde oriëntatie als bij Bloemers te hebben.⁴⁸ Direct ten oosten van het onderzoek van Brunsting moet de weg dan iets naar het zuidoosten zijn geknikt zijn om vervolgens (haaks) de Worm over te steken. Daar werden aan de Duitse zijde van de Worm delen van een brug en de *vicus* in 1925 opgegraven door Mayer.⁴⁹ Deze opgraving staat als zaakidentificatie 3135026100 in ARCHIS3 weergegeven maar heeft dan verkeerde coördinaten gekregen (zie figuur 6): zij moet noordelijker liggen, direct ten oosten van zaakidentificatie 3189354100.

In 2003 vond een booronderzoek plaats in het kader van de opsporing van de Romeinse weg ter hoogte van Rimborg.⁵⁰ Vreemd genoeg staat de locatie niet aangegeven in ARCHIS3. De boorlocatie ligt circa

⁴⁵ Van Hoof & van Wijk, 2007, 21-22.

⁴⁶ Hiddink, 2004, 37.

⁴⁷ Veldman, 2014.

⁴⁸ Veldman, 2014, figuren 1.7 en 3.5.

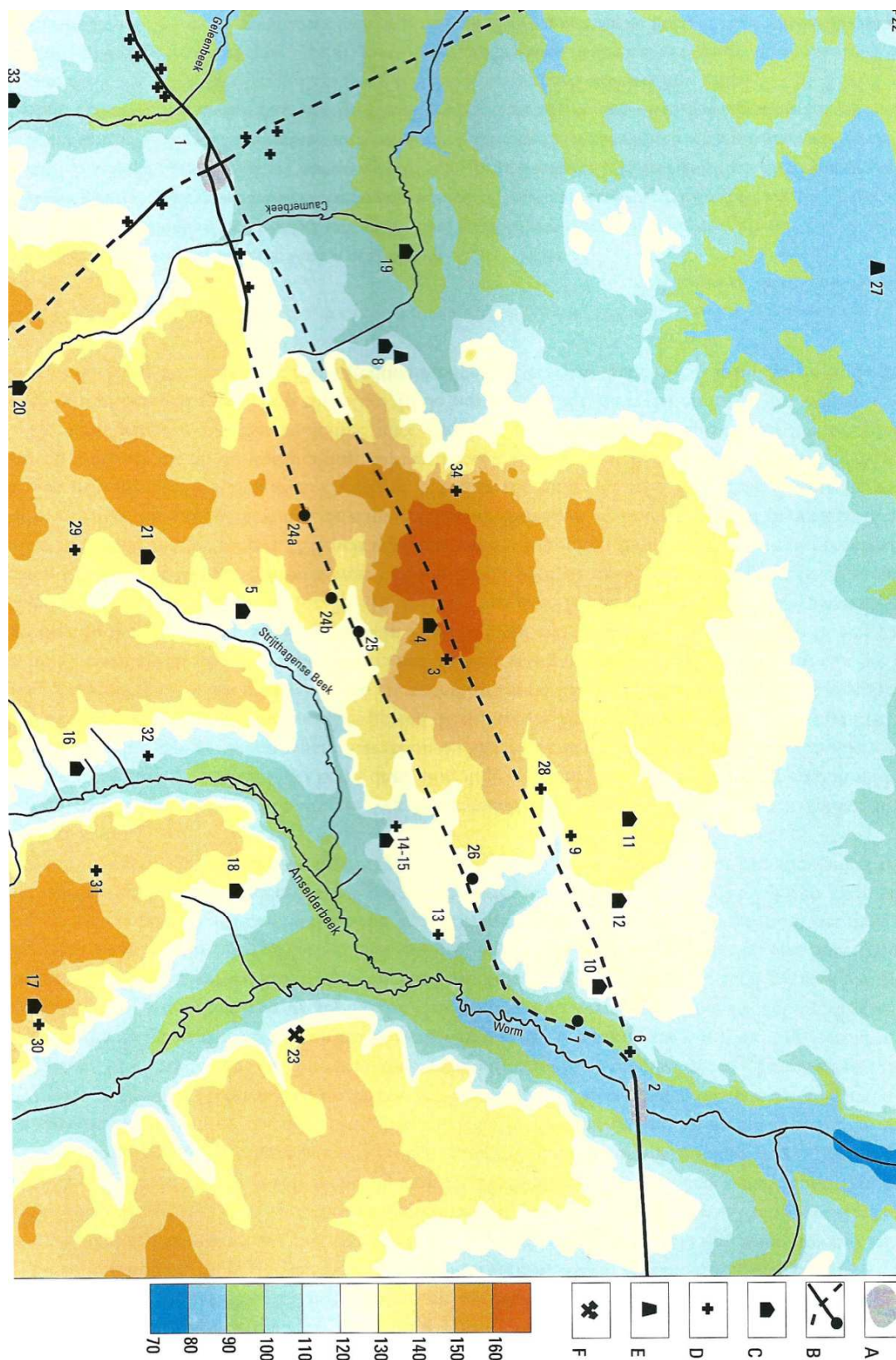
⁴⁹ Jenter, 2008.

⁵⁰ Demey, 2003, 34-36, kaartbijlagen 4 en 5.

160 m ten zuidzuidoosten van zaakidentificatie 3134638100 en 120 m ten noordnoordoosten van het plangebied (zie rode stip in figuur 6). Het gaat om een locatie langs de Hoolgrub, op circa 80 m ten oosten van de Rimbürgerweg. Hier werd door RAAP een grindlichaam op circa 80 cm onder het maaiveld aangetroffen, wat volgens de auteur geen natuurlijk grind kan zijn op deze hoogte in het Wormdal.⁵¹ Mogelijk gaat het daarom om een Romeinse weg. Op basis van deze vondst is in figuur 6 ook een lagere route voor het verloop van de Romeinse weg aangegeven. Hiddink merkt over deze vondst op dat het hierbij ook om een andere Romeinse weg kan gaan, bijvoorbeeld een weg naar Aken.⁵²

⁵¹ Demey, 2003,

⁵² Hiddink, 2004, 37.

Figuur 9. De noordelijke en zuidelijke variant van de Romeinse weg tussen Heerlen en Rimburg naar Hiddink 2004. A vicus; B Romeinse weg/mogelijk verloop/wegwaarneming; C villa of nederzetting; D graf(veld); E baksteenoven; F groeve.

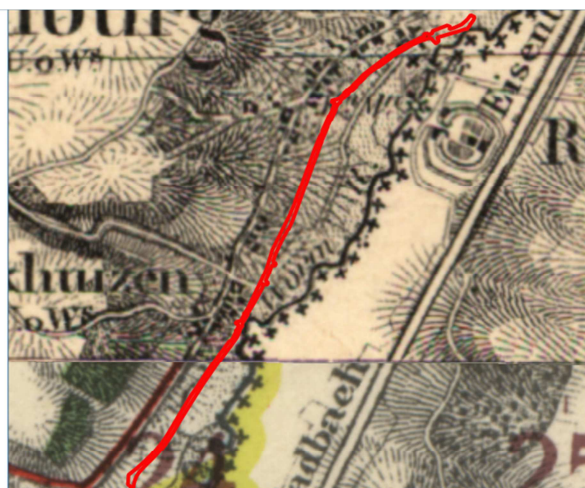
2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

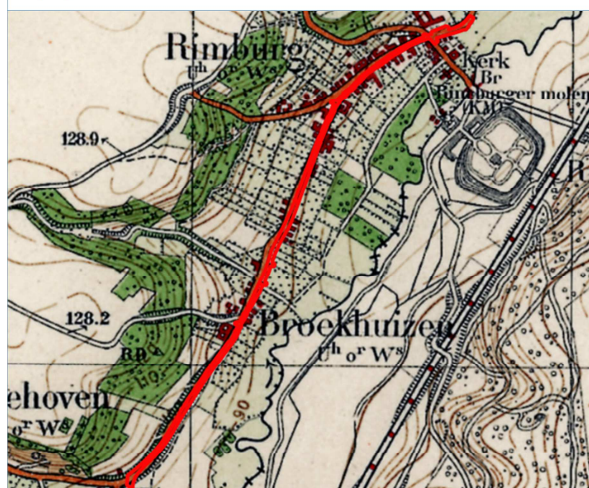
Uit de diverse historische kaarten (figuur 10) lijkt de weg naar Rimburch in eerste instantie zo'n 60 tot 70 meter verder naar het westen te hebben gelegen, iets hogerop de helling dus, en pas vanaf 1924 op zijn huidige locatie. Vreemd genoeg ligt de oude weg dan op de Truppenkarte (uit 1940-45) weer juist iets ten westen van de huidige weg. Aangezien de afgebeelde historische weg op deze kaarten wel steeds precies parallel loopt met de huidige route, is het waarschijnlijk dat deze oude kaarten niet goed gegeoreferereerd zijn. Op de kaart uit 1850 bestaat bebouwing langs beide zijden van de weg, ter hoogte van deelgebieden 5 en 6. Op dat moment is het land aan weerszijden van de weg ter hoogte van deelgebieden 1-4 nog niet in cultuur gebracht. Op de Bonnebladen en de Truppenkarte WOII blijkt de bebouwing zich iets verder naar het zuiden voort te zetten maar alleen langs de westelijke zijde van de weg. In het noorden blijken dan ook boomgaarden langs de oostzijde van de weg te ontstaan. In de jaren 70 en daarna bestaat langs de gehele westzijde en ten dele langs de oostzijde bebouwing en bevinden zich ten oosten van de weg weilanden en boomgaarden.

Topografische en Militaire Kaart 1850

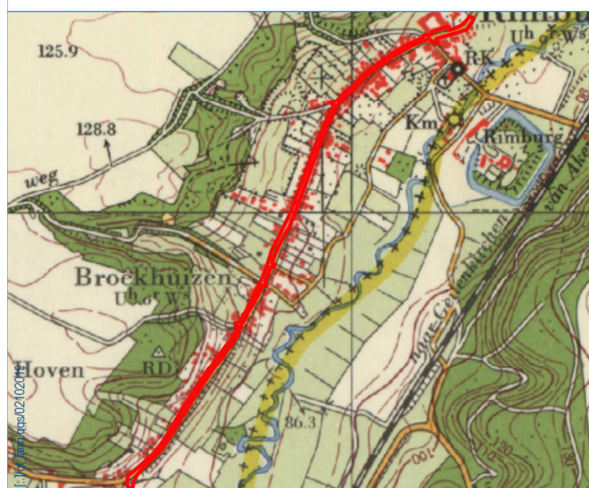
Topografische kaart 1922

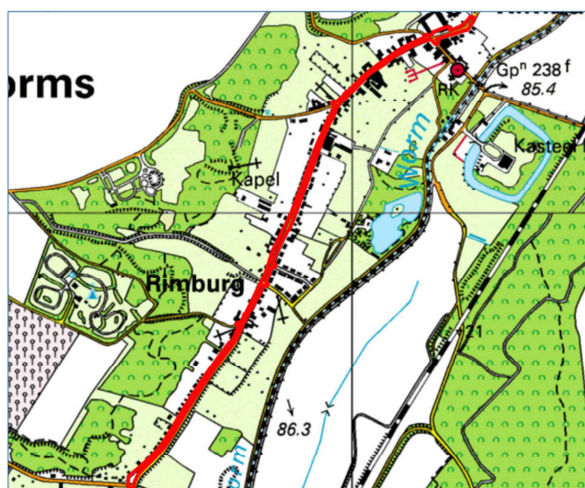
Bonnebladen 1925

Truppenkarte WOII

Topografische kaart 1975

Topografische kaart 2003

Figuur 10. Het plangebied op diverse historische kaarten.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens uit het milieuraapport van Geonius en Google Street View zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Het plangebied betreft een openbare weg (asfalt) met, ten zuiden van deelgebied 2 bewoning langs de westelijke zijde. Langs de westzijde bevindt zich een trottoir (tegels) en een fietspad (asfalt), langs de oostzijde alleen een fietspad (asfalt). Vanaf deelgebied 2 naar het noorden bevindt zich langs beide zijden van de weg bebouwing. Uit het milieutechnische rapport van Geonius blijkt dat de weg en het voetpad met cementzand en granulaat gefundeerd zijn, samen zo'n 50 cm dik. Vervuilingen zijn niet vastgesteld in de ongeroerde ondergrond; er is alleen een lichte verontreiniging van PAK in de funderingen vastgesteld.

Huidig grondgebruik	Openbare weg, trottoir en fietspaden, berm met bomen.
Hoogteligging maaiveld	Circa 99 m +NAP.
Grondwatertrap of –stand	Circa 80 m +NAP (19 m –mv).
Milieutechnische condities	Onder wegdek en fundering geen vervuiling, ook niet in grondwater.
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Wegdek, breekzand en granulaat, samen circa 50 cm dik. Op enkele grondstukken bestaan ondergrondse tanks.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Onbekend.

Tabel 4. Samenvattend overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

Figuur 11. Google Street View, in noordelijke richting, ter hoogte van deelgebied 1.

2.6 Toekomstige situatie

Ter plaatse van de weg worden verschillende werkzaamheden worden uitgevoerd, in het kader van vernieuwing van riolering, wegdek, parkeervakken en trottoir. Te onderscheiden zijn zes deelgebieden, waar verschillende ingrepen worden uitgevoerd:

Deelgebied 1: Rimbürgerweg van huisnummer 243 tot en met huisnummer 309. Aanleg nieuw trottoir en parkeerstrook, werkdiepte voor aanleg parkeerstrook ongeveer 0,50 m ten opzichte van huidig maaiveld. Rijbaan versmallingen verwijderen en drempels hiervoor aanbrengen, bestaande fundering en asfalt handhaven, asfaltreparaties uitvoeren en slijtlaag aanbrengen.

Deelgebied 2: Broekhuizenstraat van huisnummer 309 (Rimbürgerweg) tot en met huisnummer 27; Volledige reconstructie, oud riool eruit, nieuw riool op dezelfde plaats. Huis en kolk aansluitingen vernieuwen. Nieuwe fundering rijbaan. Werkdiepte riool 2 - 2,50 m diep, huis en kolk aansluitingen 1.00 - 1,40m diep, wegcunet -0,60 huidige maaiveld.

Deelgebied 3: Broekhuizenstraat van huisnummer 27 tot en met huisnummer 61; geen werkzaamheden.

Deelgebied 4: Broekhuizenstraat van huisnummer 61 tot en met huisnummer 109. Vernieuwen verharding trottoir en rijbaan. Streven om funderingen te handhaven. Indien dit niet mogelijk is rekening houden met werkdiepte van -0,60 m huidige maaiveld.

Deelgebied 5: Rinckberg van huisnummer 49 tot en met huisnummer 1. Verharding rijbaan vervangen, trottoirs herstraten. Streven om funderingen te handhaven. Indien dit niet mogelijk is rekening houden met werkdiepte van -0,60 m huidige maaiveld.

Deelgebied 6: Palenbergerweg van huisnummer 1 tot en met huisnummer 5b. Hier zouden in eerste instantie het wegdek en de trottoirs vernieuwd worden, maar deze werkzaamheden zijn afgelast.

Samenvattend kan gesteld worden dat in deelgebieden 3 en 6 helemaal niets gebeurd en in deelgebieden 4 en 5 alleen het weg- en trottoirdek wordt vernieuwd, zonder dat daarbij de bestaande funderingen worden vervangen. Eventuele archeologisch werkzaamheden zullen zich daarom hoogstwaarschijnlijk tot de deelgebieden 1 en 2 beperken.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.⁵³ Het plangebied ligt op de westelijke helling van het dal van de Worm, hetgeen als een gradiëntzone beschouwd kan worden. In het reliëfvrije Zuid-Limburgse lössgebied blijken de verblijfplaatsen zich binnen deze gradiëntzones echter met name bovenop langs de hoge randen in het landschap te bevinden.⁵⁴ In dit geval zullen de verblijfplaatsen uit de steentijd zich dan vooral op de plateauranden bevinden, op circa 300 m ten westen van het plangebied (zie figuur 6). Onderaan deze randen moet wel met mogelijke dumps uit deze periode rekening worden gehouden, alsmede met van de hellingen geërodeerd materiaal. Dumps betreffen vondsten die *in situ* liggen, ofwel in hun primaire context. Het van de hellingen geërodeerde materiaal daarentegen ligt niet meer *in situ* en heeft bijgevolg geen contextuele waarde meer. Het kan echter wel dateerbaar materiaal bevatten. Op basis hiervan bestaat een middelhoge archeologische verwachting voor vuurstenenartefacten uit primaire of secundaire context uit het paleolithicum tot en met het neolithicum.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te bewerken steeds belangrijker voor de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden, die bovendien goed ontwaterd moesten zijn. Uit onderzoek naar vindplaatsen van landbouwers in Zuid-Limburg is in de laatste jaren steeds duidelijker geworden dat net zoals bij de jager-verzamelaars ook de nederzettingen van landbouwers zich met name langs de (hoger gelegen) randen in het landschap bevinden.⁵⁵ Het plangebied ligt niet op een rand van het plateau maar op een daaronder gelegen lösswand met ooivaaggronden (zie figuur 2, figuur 3 en figuur 6). Ondanks dat dan misschien geen hoge verwachting

⁵³ Zie onder anderen Verhoeven, 2007 en Verhoeven & Elenkamp, 2010.

⁵⁴ Verhoeven & Elenkamp, 2010.

⁵⁵ Verhoeven & Elenkamp, 2010.

voor nederzettingen van landbouwers bestaat, kan dit zeker niet worden uitgesloten. De bodems in en rondom het plangebied kunnen wel als vruchtbare gronden worden gedefinieerd. De steilere hellingen naar het westen zijn echter niet gunstig om met de ploeg te kunnen bewerken. De lagere delen in de richting van de Worm in het oosten zijn misschien te nat en kleiig voor landbouw maar zeker goed te gebruiken als weidegrond.

De aanwezigheid van een weg op de locatie van het plangebied in een verder verleden is zeer goed mogelijk, aangezien wegen in de prehistorie en ook in de Romeinse tijd vaak waterlopen volgden. Erg gunstig voor een locatie van een weg is hier ook dat op dit punt een droogdal vanaf het plateau in het dal van de Worm uitkomt. De flanken van het droogdal vergemakkelijkten de weg naar boven het plateau op, om dan over het plateau naar Heerlen te kunnen komen. Daarnaast bestaan ook diverse archeologische vondsten die op een verloop van de Romeinse weg via de zuidelijke variant wijzen (zie ook figuren 5, 6 en 9). Zeker is dit echter niet; er zijn geen eenduidige bewijzen en ook de noordelijke route zoals omschreven in 2.3.4 is mogelijk. Indien de zuidelijke route de goede is, is nog niet zeker of deze zich ook daadwerkelijk onder de hedendaagse Rimburgerweg bevindt. De boringen van RAAP uit 2003 suggereren een meer oostwaartse ligging (verder het beekdal in). Indien één of meerdere oudere wegen in het gebied aanwezig zijn bestaat tevens een verhoogde kans op bewoning en of begraving langs deze wegen. Dit geldt met zekerheid vanaf deelgebied 2 naar het noorden (zie figuur 10).

Prospectiekenmerken

Samenvattend, geldt een hoge verwachting voor vuurstenen artefacten van jager-verzamelaars uit de steentijd, uit primaire (dumpplaatsen) en secundaire (geërodeerd materiaal) contexten. Met betrekking tot landbouwers kan het eveneens om primaire (dumpplaatsen) en secundaire (geërodeerde materiaal) resten gaan. Met betrekking tot primaire contexten kan het ook gaan om resten van een weg of meerdere wegen uit diverse perioden en of mogelijke bewoning en of begravingen langs deze weg of wegen.

Dumpplaatsen uit de steentijd bestaan uit concentraties van vuursteen, in of nabij het oppervlak uit deze periode. Het geërodeerde materiaal bestaat eveneens uit een verspreiding van vuurstenen artefacten, maar hoogstwaarschijnlijk minder geconcentreerd. Een verschil tussen beide kan vastgesteld worden op basis van de aard en samenstelling van de verticale en horizontale verspreidingen van de artefacten.

Dumpplaatsen van landbouwers bestaan uit concentraties van keramiek (gebruiks aardewerk en keramisch bouw materiaal), natuursteen, slak en eventuele andere materiaal soorten zoals glas, bot en of metaal. Het van nederzettingen geërodeerde materiaal zal minder geconcentreerd voorkomen. Prehistorische wegen waren niet verhard en zijn met uitzondering van karrensporen waarschijnlijk niet herkenbaar. Een weg uit de Romeinse tijd heeft - in Zuid-Limburg – meestal een opbouw van grindpakketten waarin regelmatig ook zand of steen is gebruikt. Dergelijke wegen kunnen regelmatig zijn onderhouden, verhoogd of verbreed of zelfs verlegd. Voorts kunnen ook bermgreppels en zandpaden hebben bestaan. Gezien een locatie op een helling kan de weg ter hoogte van het plangebied met colluvium zijn afgedekt, of eventueel (ten dele) zijn geërodeerd. Nederzettingssporen kunnen bestaan uit paalkuilen, kuilen, greppels, waterputten, speciale deposities, waterkuilen, haardplaatsen, stakenrijen, muurfunderingen, etc. In middeleeuwse context wordt daarnaast rekening gehouden met de aanwezigheid van hutkommen. Sporen van begraving kunnen bestaan uit inhumaties

en crematies, grafmonumenten (greppels, funderingen), brandplaatsen voor crematie of mogelijke dodenhuisjes (paalsporen).

(Diepte)ligging en fysieke kwaliteit

Over de diepteligging en de fysieke kwaliteit van de archeologische resten kan niets met zekerheid gezegd worden. In het gebied moet zeker met hellingerosie vanaf minstens de middeleeuwen rekening worden gehouden. Dit kan plaatselijk zowel tot ophoging als erosie hebben geleid. Aangezien het gebied op de bodemkaart is gekarteerd als colluvium in hellingvoet, zal het waarschijnlijk vooral om ophogingen gaan. Archeologische resten uit diverse perioden kunnen zich daarom direct onder het oppervlak maar ook op grotere diepte onder het maaiveld bevinden. Indien archeologische resten zijn afgedekt, zullen deze ook fysiek beter bewaard zijn gebleven. Dit geldt zowel voor de periode van jager-verzamelaars als de periode van landbouwers. In het geval van een of meerdere wegen in het gebied kunnen deze mogelijke oudere resten hebben aangetast.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

In het plangebied bestaat een middelhoge tot hoge archeologische verwachting voor resten uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Het is echter onbekend in hoeverre eventuele resten als gevolg van bodem- of hellingerosie zijn afgedekt en in hoeverre werkzaamheden uit een jonger verleden (bewoning en wegenbouw sinds de 20^e eeuw) resten hebben aangetast. Het is ook onbekend op welke diepte eventuele archeologische resten verwacht kunnen worden.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- *Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?*

Het plangebied ligt op de westelijke helling van het dal van de Worm, iets ten oosten van het lössplateau. Geomorfologisch gezien gaat het om een zogenaamde lösswand, tussen steilere afbraakwanden in het westen en het vlakke rivier- of beekdal in het oosten. Hoewel op lösswanden ook bergbrikgronden kunnen voorkomen, is het plangebied gekarteerd als ooivaaggronden met siltige leem, geïnterpreteerd als colluvium in een hellingvoet.

- *Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?*

Binnen het plangebied zijn enkele archeologische meldingen bekend (deelgebieden 3 en 6), maar uit de omgeving nog veel meer. Het noordelijk deel van het plangebied (vanaf deelgebied 2) ligt binnen AMK-terrein 16762 met een hoge verwachting voor resten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd (de historische kern van Rimburch en de historische weg naar Op de Hoven). Uit de dichtstbijzijnde ARCHIS-meldingen en de landschappelijke ligging kan worden opgemaakt dat met name archeologische resten kunnen worden verwacht die in verband staan met een of meerdere (oude) wegen op of nabij deze locatie. Dit geldt in ieder geval voor de historische weg zoals bekend vanaf de tweede helft van de 19e eeuw. Het is voorts mogelijk dat onder de huidige weg ook de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen loopt.

- *Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?*

Het historisch kaartmateriaal wijst op een gebruik als doorgaande weg tussen Rimburch en Op de Hoven. In hoeverre de aanleg hiervan een versturende invloed heeft gehad op eventueel aanwezige archeologische resten is niet bekend. De bestaande weg (met rioleringen en kabels en leidingen) heeft ongetwijfeld het oorspronkelijke bodemprofiel met mogelijke archeologische resten aangetast. Het is echter onbekend hoe diep eventuele archeologische resten liggen en of deze door de aanleg van de huidige weg zijn aangetast.

- *Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?*

Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor archeologische resten van jager-verzamelaars en landbouwers, vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Het kan zowel gaan om primaire contexten, zoals dumps, als ook om secundaire contexten: geërodeerde resten die middels colluvium in het gebied terecht zijn gekomen. Daarenboven is het ook mogelijk dat behoudens een historische weg in of nabij het plangebied ook een Romeinse weg door het gebied heeft gelopen. In beide gevallen, zowel in historisch tijd als in de Romeinse tijd, moet ook met bewoning en begraving langs de weg rekening worden gehouden.

De prospectiekenmerken bestaan uit vondstverspreidingen van vuursteen, keramiek (aardewerk en keramisch bouw materiaal), natuursteen, slak en eventueel ook bot, metaal en glas en voorts uit grondsporen van wegen (grindpakketten, karrensporen en greppels), bewoning (kuilen, paalsporen, muurwerk, funderingen, greppels, waterputten, etc.) en grafvelden (crematies, inhumaties, brandplaatsen en grafmonumenten).

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

De graafwerkzaamheden reiken tot maximaal 2 tot 3 meter onder het huidige oppervlak, waarmee eventuele archeologische resten kunnen worden aangetast of vernield.

- *Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

Het meest zinvol is een archeologisch onderzoek voorafgaand aan en of tijdens de werkzaamheden voor de nieuwe weg.

- *Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen de verwachte archeologische resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?*

Tijdens een archeologische begeleiding kunnen allerlei archeologische resten gekarteerd en gedocumenteerd worden. Het weghalen van het wegdek en wegfunderingen schept de mogelijkheid eventuele archeologische resten in het horizontale vlak te onderzoeken. Tijdens de aanleg van rioleringen kunnen vervolgens ook diepere dwarsprofielen bestudeerd worden, waarmee de stratigrafie en de relaties tot archeologische resten bepaald kunnen worden. Met betrekking tot een kartering en bestudering van de Romeinse weg strekt het tot aanbeveling niet alleen de lineaire werkzaamheden in de richting van het wegverloop te begeleiden, maar juist ook enkele profielen dwars op de weg te onderzoeken in de vorm van proefsleuven. Hiermee wordt de kans vergroot de Romeinse weg (of andere oudere wegen) aan te snijden. Bovendien levert een dwarsprofiel van een weg veel meer informatie over een weg op dan een profiel in de lengte van de weg.

4.3 Advies

Geadviseerd wordt om binnen het kader van de werkzaamheden een archeologisch onderzoek uit te voeren in de vorm van een archeologische begeleiding, eventueel gecombineerd met een beperkt proefsleuvenonderzoek. Het meest zinvol is om de proefsleuven (dwars op het wegtracé) in een vroeg stadium uit te voeren, zodat de resultaten gebruikt kunnen worden tijdens de begeleiding. Voorgesteld worden drie proefsleuven die regelmatig verspreid over deelgebied 2 van het plangebied liggen. De

proefsleuven dienen zo mogelijk de volledige breedte van het plangebied aldaar te onderzoeken. Per proefsleuf moet rekening gehouden worden met archeologische werkzaamheden voor een duur van 1 tot maximaal 2 dagen, zodat een volledige profieldocumentatie kan plaatsvinden.

Tijdens de begeleiding worden de civiele werkzaamheden archeologisch begeleid. Op basis van voortschrijdend inzicht kan dit (ten dele) intensief of extensief worden uitgevoerd. Een intensieve begeleiding betekent dat een archeoloog voortdurend aanwezig is, terwijl bij een extensieve begeleiding een inspectie van 1 tot 2 uur per dag (of twee dagen) voldoet.

Een archeologische begeleiding (met of zonder proefsleuven) dient gebaseerd te zijn op een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van eisen (PvE).

4.4 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Landgraaf, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Beckers, H.J. en G.A.J. Beckers, 1940. Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg: Twintig jaren archaeologisch onderzoek. Maastricht.
- Berendsen, H.J.A., 1998. De vorming van het land: Inleiding in de geologie en de geomorfologie. Fysische geografie van Nederland. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2000 (tweede druk). Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland. Assen.
- Berendsen, H., 2004. De vorming van het land: inleiding in de geologie en de geomorfologie. Fysische geografie van Nederland. Van Gorcum & Comp. B.V., Assen.
- Berg, van den, M.W., 1989. Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartbladen 59 Genk, 60 Sittard, 61 Maastricht en 62 Heerlen. Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Bosch, J.M.B., 2002. Het verloop van de Romeinse weg door Landgraaf. OCGL Jaarboek 2002. Oudheidkundig Cultuurhistorisch Genootschap Landgraaf, Landgraaf.
- Demey, D., 2003. De Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen, provincie Limburg; een archeologisch onderzoek. RAAP-rapport 924. Amsterdam.
- Dijkstra, M.F.P. & J.P. Flamman, 2004. Onderweg naar gisteren: Archeologisch onderzoek naar 2000 jaar wegopbouwlangs de noordzijde van het Vrijthof te Maastricht. Amsterdam.
- Erfgoed is identiteit. Beleidsnota archeologie gemeente Landgraaf 2018. Landgraaf.
- Felder, W. M. & P. W. Bosch, 2000. Krijt van Zuid-Limburg. Geologie van Nederland. Nederlands Instituut voor toegepaste geowetenschappen (TNO). TNO Utrecht.
- Gaitsch, W., 2008. Von der Via Belgica zur Sophienhöhe - Straßenforschung im Tagebau Hambach. Erlebnisraum Römerstraße Via Belgica. Materialien zur Bodendenkmal pflege im Rheinland 18(2): 31-43.
- Gielen, J., 1967. Romeinse vondsten aan de Voskuilenweg te Heerlen, Het land van Herle 17, 37-40.
- Groot, T. de, 2005. De Romeinse villa Meerssen-Onderste Herkenberg. De resultaten van het waardestellend archeologisch onderzoek in 2003 in relatie tot de onderzoeksgeschiedenis en landschappelijke context van het villacomplex. Rapportage Archeologische Monumentenzorg 125.
- Hiddink, H.A., 2004. Een grafmonument uit de Romeinse tijd in Nieuwenhagen, gemeente Landgraaf. Zuidnederlandse archeologische rapporten (ZAR) 17. Amsterdam.
- Hoof, L.G.L. van & I.M. van Wijk, 2007. Romeinen aan de Ring. Een villa-terrein aan de Binnenring te Landgraaf? Archol rapport 66. Leiden.
- Janssens, M., 2009. De Via Belgica aan de Oude Midweg te Kunrade, gemeente Voerendaal; documentatie van het profiel. RAAP-notitie 3304. Weesp.
- Jenter, s., 2008. Der vicus von Rimburg. In Erlebnisraum Via Belgica (Materialien zur Bodendenkmalpflege im Rheinland 18/2, 75-78.

- Keijers, D.M.G. , 2017. Alle wegen leidden naar Heerlen, gemeente Heerlen; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding van de Ruys de Beerenbroucklaan. RAAP-rapport 3296. Weesp.
- Moor, J.J.W. de, 2015. Gebiedsontwikkeling Ubach over Worms - Gemeente Landgraaf. Een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-O). EARTH Integrated Archaeology Rapporten 50.
- Moor, J.J.W. de & J. de Kramer, 2013. Rimburchbos-Zuid - Gemeente Landgraaf. Een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-O). EARTH Integrated Archaeology Rapporten 43.
- Mulder, E.F.J. de; e.a. (eds.), 2003. De ondergrond van Nederland. Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Rensink, E. en P.M.L. Vleugels-Hubner, 1998: Gemeente Kerkrade; een archeologische advieskaart, RAAP-rapport 315.
- Roller, G.J. de & M. Essink, 2003. Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureauonderzoek en boringen in het plangebied 'Grote Boslocatie' te Landgraaf/Kerkrade, gemeenten Landgraaf en Kerkrade (L.). ARC-Rapporten 2003-2
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Tichelman, G. & M. Janssens, 2012. Wonen langs de Romeinse weg in Coriovallum, Valkenburgerweg 25A, gemeente Heerlen: een opgraving in de vicus van Heerlen. RAAP-rapport 2210. Weesp.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, M. Verbruggen, 2012. Leidraad inventariserend veldonderzoek: deel: karterend booronderzoek, versie 2.0. SIKB, Gouda.
- Veldman, H.A.P., 2014. Langs de Romeinse weg in Rimburch. Een noodopgraving uit 1970. ADC rapport 3713. Amersfoort.
- Verhoeven, M.P.F., 2007. Hoog, middelhoog en laag; een archeologische verwachtings- en cultuurhistorische advieskaart voor de Parkstad Limburg gemeenten en de gemeente Nuth. Deelrapport I: de archeologische verwachtings- en cultuurhistorische advieskaart en Deelrapport II: Catalogus van archeologische vindplaatsen en bouwhistorische elementen RAAP-rapport 1483. Weesp.
- Verhoeven, M.P.F., 2017. Plangebied Bergseweg te Voerendaal, gemeente Voerendaal; een archeologische begeleiding. RAAP-notitie 5821. Weesp.
- Verhoeven, M.P.F. & G.R. Ellenkamp, 2010. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Sittard-Geleen. RAAP-rapport 2144. Weesp. Vleeshouwer, J.J., J.G. Damoiseaux, 1990. Bodemkaart van Nederland 1:50.000; 61-62 west en oost Maastricht - Heerlen. Wageningen.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Weekers-Hendriks , B.A.T.M., 2018. Landgraaf, Waterbuffer Kraanweg. Een archeologische begeleiding. ADC Rapport 4579. Amersfoort.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied met deelgebieden (in zwart). Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Plangebied op geomorfologische kaart.	12
Figuur 3. Plangebied op bodemkaart.	14
Figuur 4. Archeologische verwachtings- en beleidskaart Landgraaf (2015) met ligging plangebied (zwarte stippellijn): in rood twee wettelijk beschermde Rijksmonumenten, de groene stippen met roze buffer zijn archeologische waarnemingen (hoge archeologische verwachting), oranjegeel zijn overige zones met een hoge archeologische verwachting en groen gebieden met een lage archeologische verwachting.	15
Figuur 5. Ligging van het plangebied ten opzichte van archeologische monumenten in de omgeving.	16
Figuur 6. Bekende archeologische gegevens uit ARCHIS3 (buffer 525 meter in groen) met zaakidentificatienummer (zwarte stip), booronderzoek RAAP 2003 (rode stip) en mogelijke routes Romeinse weg (oranje stippellijn).	20
Figuur 7. Plangebied en uitgevoerd onderzoek naar ARCHIS3.	22
Figuur 8. De weg Boulogne-sur-Mer door Zuid-Limburg naar De Groot, 2005.	25
Figuur 9. De noordelijke en zuidelijke variant van de Romeinse weg tussen Heerlen en Rimburch naar Hiddink 2004. A vicus; B Romeinse weg/mogelijk verloop/wegwaarneming; C villa of nederzetting; D graf(veld); E baksteenoven; F groeve.	28
Figuur 10. Het plangebied op diverse historische kaarten.	30
Figuur 11. Google Street View, in noordelijke richting, ter hoogte van deelgebied 1.	31

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Archeologische monumenten (AMK-terreinen) in en rondom het plangebied naar archis3.	17
Tabel 3. Onderzoeksmeldingen ARCHIS3 rondom het plangebied.	23
Tabel 4. Samenvattend overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	31

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen
Bijlage 3. Gegevens uit Archis 3.

Appendices:

[Typ hier de overzichtslijst van appendices](#)

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoekgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van Nederland	x				
Geologische kaart van Nederland		x			
Geomorfologische kaart van Nederland	x				
Gedetailleerde bodemkaarten			x		
DINO				x	
Gegevens milieukundig bodemonderzoek		x			
Actueel Hoogtebestand Nederland	x				
Lucht- en satellietfoto's		x			
Topografische kaart van Nederland	x				
Oud(st)e kadasterkaarten		x			
Historische kaarten van Nederland	x				
Beeldmateriaal bouwhistorie				x	
Archeologische en cultuur-historische rapportages	x				
Archieven (RAAP)	x				
Eigenaar en gebruiker				x	
AMK	x				
ARCHIS	x				
CMA	x				
CAA					
CHW					
Literatuur (arch./aardwet.)	x				
Gebiedsgerichte specialisten	x				
Amateurarcheologen				x	
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	x				
Archeologisch depot				x	

Bijlage 3. Gegevens uit Archis 3.

vindplaatstype	beginperiode	eindperiod	archis3_zaakid.	archis3_objectnr.	archis2_waarnemingsnr.	toelichting	gemeente	plaats	toponiem	uitvoerder	meldingsda
grafveld, crematies	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2041112100	1033309	39133	CAA: meldingsfiche Bericht van Chr. Beckers, Rimbürg. In de herfst van 1944 / voorjaar 1945 had deze op het bouwland tijdens het aardappelrooien talloze Romeinse graven gezien. Naar aanleiding van dit verslag van Beckers heeft Bloemers het terrein bezocht op 14/4/1970. Toen was het een dennenbos. Blijkbaar was over dat bezoek niets te melden.	Kerkrade	Eygelshoven	Rimburgerweg	RAAP Archeologisch Adviesbureau	12-8-1997
complextypeniet te bepalen	Neolithicum	Nieuwe Tijd Laat	2399215100	1098756	440257	In maart 2013 is door SOB Research een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Kloosterstraat nummer 60 te Ubach over Worms, Gemeente Landgraaf. In totaal zijn 6 proefsleuven aangelegd. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee sporen aangetroffen. De sporen betroffen (ovale) kuilen, die met loess gevuld waren, waarbij restanten van de vergraven Bt-horizont duidelijk zichtbaar waren als roodbruine vlekken in de vullingen. In de sporen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, waardoor het praktisch onmogelijk is een betrouwbare datering te geven. Echter de scherpe omlijning van de sporen en de vullingen hierin doet vermoeden dat het (sub)recente kuilen betreft. Daarnaast zijn in een proefsleuf aan de onderzijde van de bouwvoor en in de top van de Bt-horizont een fragment handgevoerd aardewerk uit de IJzertijd en een fragment Steengoed (Langerwehe) uit de Late Middeleeuwen B aangetroffen. Deze aardewerkfragmenten kunnen als losse vondsten worden beschouwd en lijken niet te duiden op de aanwezigheid van vindplaatsen uit de IJzertijd en de Late Middeleeuwen B binnen het onderzoeksgebied.	Landgraaf	Landgraaf	Kloosterstraat 60	SOB Research	6-3-2013
vicus	Vroeg Romeinse Tijd	Midden Romeinse Tijd	2463456100	1101771	443405	Eind oktober 2012 zijn door het Provinciaal Depot van Limburg tekeningen, vonsten en documentatie van een opgraving van Rimbürg uit 1970, en tekeningen een opgraving uit 1948 geleverd aan ADC ArcheoProjecten met als doelstelling het materiaal van 1970 uit te werken alsof de opgraving net is afgerond. Op de locatie Palenbergerweg zijn onder leiding van Brunsting in 1948 en later door Bloemers in 1970 archeologische werkzaamheden uitgevoerd. Over het veldwerk uit 1948 is weinig bekend, alleen kaartmateriaal is voorhanden. van het onderzoek uit 1970 zijn tekeningen, vondsten, dagrapporten, enkele foto's en afschriften uit het vondstenboek bij de provincie gedeponeerd. Tijdens het onderzoek aan de Palenbergerweg zijn sporen en vondsten gedaan van een Romeins wegdoorp. Bij het onderzoek is de Romeinse weg aangesneden en zijn er aan weerszijden restanten van woningen aangetroffen. De gebouwen liggen aan de Via Belgica, de Romeinse weg tussen Boulogne Sur Mer en Keulen. De bewoning kent meerdere fasen. Gezien vanuit de oversnijdingen op vlakniveau is sprake van elkaar opvolgende gebouwen die in een periode van ca. 100 jaar op dezelfde locatie zijn gebouwd. Er is sprake van hout- en steenbouw. De weg dateert rond het begin van de jaartelling. De bewoningssporen worden vanaf het midden van de 1e eeuw gedateerd.	Landgraaf	Rimbürg	Palenbergerweg	ADC ArcheoProjecten	20-11-2014
grafveld, crematies	Midden Romeinse Tijd B	Midden Romeinse Tijd B	2880006100	1033406	31963	CAA: "oud CAA-fiche" met vondstmelding van 2 (of 3) brandgraven, gevonden in Rimbürg, tijdens grondwerkzaamheden (in sleuf van stamriool, juli 1970). Vrij snel na de vondstmelding heeft J.H.F. Bloemers ter plaatse veldcontrole gedaan (21-7-1971), en het materiaal gedetermineerd. Afhandeling van de vondsten gedaan door Gielen (Thermenmuseum Heerlen), zie Gielen 1970 Vindplaats: percelen gem. Ubach over Worms kadaster sectie G nrs. 764 en 865.	Landgraaf	Rimbürg	Dorpstraat	particulier	7-7-1970
versterking onbepaald	Neolithicum	Nieuwe Tijd Midden	2904566100	1033313	36031	CAA: meldingsformulier n.a.v. door Chr. Beckers geconstateerde "wallen". Het zuidwest. uiteinde hiervan is dichtgeschoven -aldus de beschrijving. T.a.v. betekenis is Bloemers, die de locatie op 14.4.1970 inspecteerde, niet zeker: natuurlijke vorming? Beckers' originele melding niet in corr. archief (Eygelshoven noch Ubachover W); aard v.h. gevondene blijft duister.	Landgraaf	Onbekend		particulier	14-4-1970
moated site	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Vroeg	2904899100	1033319	36082	CAA: meldingsformulier n.a.v. melding van beschreven resten door Beckers. Aan de beschrijving is toegevoegd: "hoeve of kasteel reeds vermeld in 1296, in Franse tijd verwoest". Meer informatie (evt. originele melding) ontbreekt in (corr.) archief ROB. Gaat het hier om restanten van het bij De Win, p. 104, genoemde riddermatighuis 'Oberbruchhausen', of van een nabijgelegen hoeve 'Oppen Hueske'? Beidetoponiemen* bevinden zich echter enige honderden meters oostelijker vande bewuste vindplaats. Hierom kan over de betekenis v.d. aangetroffen fundeeringen, waarvan tijdens Bloemers' inspectie overigens al niets/weinig meer was te zien ("kuil [met de resten] ca 2 jaar geleden dichtgeschoven"), niets concreets worden gezegd. Bloemers schrijft dat er geen grachtenaanleg is geweest.*) resp. Broekhuizen en Op de Hoven.	Landgraaf	Onbekend	Warder	particulier	23-4-1970
weg	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2919640100	1035337	38488	CAA: Loeb-fiche. Melding Bloemers n.a.v. opgraving ROB in BROB 1973. Gevonden waren resten van grindweg, en gebouwsporen van de Romeinse nederzetting daarlangs. Het gaat om de grote west-oost lopende "heerbaan" (zie ook waarn. 38482 en 38486). Coördinaten gebaseerd op overzichtstekening in publicatie.	Landgraaf	Rimbürg	Worm Landgraaf	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	1-1-1973
vicus	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2919746100	1033030	38483	CAA: Monumenten-fiche met vermelding van veldcontrole door J. Bloemers. Onderwerp: Romeinse vicus en weg. Staat: geheel intact, afgezien van het in 1970 onderzochte riooltrace. Huidig gebruik: weiland en schoolplein Geraadpleegd: Prof. Dr. H. Brunsting Chr. Beckers, Broekhuizerstraat 37, Rimbürg Literatuur: Byvanck 1947, p. 39. Het terrein waar het hier omgaat, is ca. 95/100 x 200 meter.	Landgraaf	Rimbürg		particulier	1-1-1970

vicus	Midden Romeinse Tijd B	Midden Romeinse Tijd B	2919754100	1025110	38482	CAA: Loeb-fiche met vermelding van opgravingen o.l.v. Brunsting in 1947 en 1949. De resultaten daarvan waren in 1955 nog niet gepubliceerd, maar Bogaers heeft er toen wel op gewezen. In het "oud ROB-archief" vermelden 2 oranje register-fiches (J. Sprenger, 13 en 23 mei 1949) eveneens de opgravingen. Brunsting heeft toen de resten van een gebouw opgegraven, met aan een zijde een pijler- of zuilenhal. Op grond daarvan dacht hij te maken te hebben meteen tempel (zie Bogaers 1955, 38.) Opgravingen zijn gedaan door het RMO te Leiden, waarvan Brunsting toen conservator was. Sprenger vermeldt nog oudere literatuur over deze vindplaats: Habets 1865 (p. 223). Bijbehorend "Oud CAA-fiche" geeft meer literatuur: Habets 1881 (pp. 159-160), Holwerda 1924 (p. 10), Holwerda 1925 (p. 215), Voorlopige lijst.....19.. (p. 470, of 570). Hierop staat ook een nadere beschrijving van de vindplaats: "Ten NO van Waubach, in een weiland tussen Palenbergerweg en het riviertje de Worm, nabij de Duitse grens. Kad. sectie B, 914 (gem Rimburch)." Landgraaf Rimburch	particulier	1-1-1949	
vicus	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2919762100	1111930	38484	CAA: Monumenten-fiche met vermelding van veldcontrole door J. Bloemers. "Onderwerp: Terrein, waarin de resten van gebouwen. Staat: Ten dele vergraven door aanleg van grote speelkuilen, maar wellicht niet tot op volle diepte van sporen. Huidig gebruik: recreatiepunt. Geraadpleegd: Chr. Beckers, Broekhuizenstraat 37, Rimburch. "Het terrein waar het hier om gaat, is ca. 150 x 100/130 meter. Resten van de zandstenen fundering zijn gevonden door Amerikanen bij aanleg van geschutsstelling. Wanneer precies, en hoe Bloemers aan die informatie komt is niet vermeld (Beckers ?). Een proefputje leverde veel dakpanmateriaal op (geen plaatsaanduiding hier-van). Landgraaf Rimburch	particulier	1-1-1999	
weg	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2919770100	1026450	38486	CAA: Loeb-fiche met vermelding van bericht in BKNOB 1956. Bij de aanleg van een riolering werd een grote Romeinse "heirbaan" aange-sned, die van west naar oost loopt. Ter plaatse was deze ca. 20 meter breed, en bestond uit een pakket grind van zo'n meter dik. Romeinse cultuursporen, daarbij gevonden, zouden teruggaan tot midden 1ste eeuw. Landgraaf Rimburch	particulier	1-1-1956	
grafveld, crematies	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	2919819100	1033413	38499	CAA: "oud CAA-fiche" met vondstmelding (J. Bloemers, 21-7-1970) Vinder is onbekend; vondstomstandigheden ook, alleen de perceelaanduiding is gegeven: Sectie G 897, in de Dorpstraat van Rimburch. Verblijfplaats vondsten is eveneens onbekend. Landgraaf Onbekend	Dorpstraat	particulier	21-7-1970
weg	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3035429100	1073446	48411	Fragment (basement) van een mijlpaal uit de Romeinse tijd. Staat langs de Broekhuizenstraat tussen de huisnummers 53 en 55 op het trottoir, enigszins weggeloopt naast een schakelkast. Over de herkomst vermeldt Brunsting (1946:35) slechts: "... staat nog steeds aan den weg tusschen Eygelshoven en Rimburch ...". Er zal een relatie bestaan tot de Romeinse weg die zo'n 500 m in NO richting is aangetroffen (zie Waarnemingen 5208, 38482, 38488, 38486 en monument 68G-009; mon.nr 744). Landgraaf Rimburch	Broekhuizen straat	particulier	3-5-2004
complextypeniet te bepalen	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3041511100	1073763	51422	obj. 756665 bronzen gesp Romeinse tijd, obj. 530221: complex onbekend. Landgraaf Schinveld	Schinveld	particulier	7-6-2004
(romeinse) villa	Midden Romeinse Tijd B	Midden Romeinse Tijd B	3041811100	1072317	51524	Munt Sestertius van Septimius Severus 193-211 na Chr. Diameter, 30mm Gewicht, 14,00 gram Landgraaf Rimburch		particulier	5-9-2003
(romeinse) villa	Midden Romeinse Tijd A	Midden Romeinse Tijd A	3041828100	1072318	51526	Munt Sestertius van keizer Domitianus (81-96 na Chr.) Munt is geslagen te Rome in het jaar 85-86 na Chr. vz. gelauwerde kop naar rechts. (VG GERM C) kz. zittende personificatie n. r. (met patera?) matr. zilverdiam. 15-17 mm gewicht 26678 gram Landgraaf Rimburch		particulier	5-9-2003
complextypeniet te bepalen	Late Middeleeuwen B	Late Middeleeuwen B	3041844100	1073799	51532	826155: loden kogel LME B; complex onbekend Landgraaf Rimburch	Rimburch	particulier	7-6-2004
complextypeniet te bepalen	Romeinse tijd B	Late Middeleeuwen B	3042087100	1073819	51601	obj. 765408: bronzen fibula Rom; obj. 763753: loden gewicht LME; obj. 763752: bronzen knoop LME Landgraaf Rimburch	Maastrichter weg	particulier	7-6-2004
complextypeniet te bepalen	Midden Romeinse Tijd B	Midden Romeinse Tijd B	3052966100	1057777	19384	obj. 846044 wijsteen midRomB: "GENIUS MET HOORN DES OVERVLOEDS EN OFFERTAFEL", obj. 624046: - midRomB Landgraaf Rimburch	Steenberg weg	particulier	30-5-1989
(romeinse) villa	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3074009100	1112549	5207	Volgens documentatie in het CMA zouden Amerikanen tijdens de aanleg van ge-schutsstelling (WO II?) een zandstenen fundering van 3 x 4 m hebben aange-troffen. In een proefputje (wsch ROB) werd veel dakpanmateriaal gevonden. Zie CMA 68G-008 (mon.nr 741). Opm.: in de directe nabijheid is een ROM wijsteen/votiefaltaar gevonden (zie waar. 19384). Landgraaf Rimburch	Maastrichter weg	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	1-1-1999
complextypeniet te bepalen	Neolithicum	Neolithicum	3123021100	1022485	32684	"Geimproviseerd" fiche gebaseerd op Oud Archief. Daar o.a. fiche met lite-ratuurvermelding Habets 1865:219 betreffende "steenen wapenen" die zouden zijn gevonden te Rimburch. Bovendien 'n fiche met eveneens literatuurvermel-ding -> betreft de vondst van een vuistbijl die volgens conservator Houpermans (streekmuseum Oud-Erenstein) zou zijn gevonden in de omgeving van Rimburch. De vondst zou in Duits bezit zijn: Freiherr Von Negri (Oppenheim 1947:127 [voetnoot]). Landgraaf Onbekend		particulier	1865-01-01
grafveld, crematies	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3134638100	1111972	39126	CAA: "oud CAA-fiche", verwijzing naar "oud ROB-archief". In de "Voorlopige lijst ..." (zie lit.) staat onder gemeente "Ubach-over-Worms" vermeldt, dat er te "Broekhuizen" Romeinse grafvondsten waren gedaan. Nadere specificaties ontbreken. In "Ubach-over-Worms" (gem. Landgraven) bestaat de "Broekhuizenstraat". Waarschijnlijk heeft daar "Broekhuizen" gelegen. Op basis hiervan zijn de coördinaten van de fiches (203/324) aangepast. Landgraaf Rimburch	Broekhuizen	particulier	1-1-1999

vicus	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3135026100	1023287	38480	CAA: Loeb-fiche met o.a. vermelding van berichten in "de Maasgouw" van 1927 (p. 47) en 1928 (p. 10). In "oud ROB-archief" onder de coördinaten 204/325 twee oranje fiches met dezelfde verwijzing. Het bericht van 1927 vermeldt de opgraving door het stedelijk museum van Aken van het Romeinse dorp, dat het jaar daarvoor was ontdekt bij het slot Rimburch, net over de grens. Gevonden was een z.g. "vicushuis", met veelkleine kamers langs de straatkant. Verder werd een vierkante put opgegraven (P. Peters), en een oven (Germania 10 (1926) p. 160). Hetzelfde bericht te vinden in "Het Algemeen Handelsblad" van 26 aug. 1926 (groen fiche Oud archief). Op hetzelfde fiche verwijzing naar aantekening van Holwerda in het Verslag van het Rijksmuseum van Oudheden: tijdens een bezoek aan de opgraving had deze gezien dat behalve bouwresten ook een bruggehoofd uit de Romeinse tijd over het riviertje de Worms gevonden was. Daarin was verwerkt een groot aantal stenen, grafstenen, etc. Het bericht in de Maasgouw van 1928 gaat over zo'n Romeinse grafsteen, gevonden bij de opgraving. Vondstomstandigheden zijn niet gegeven. Mogelijk komt deze uit de brug. In "oud ROB-archief" onder dezelfde coördinaten verder nog een groen en 13 witte fiches. Op het groene fiche staat een nadere beschrijving van de vindplaats waar de Romeinse overblijfselen te Rimburch gevonden waren: langs de grens aan de rivier de Worm, percelen "De Wormwieren", sectie B 914 en "Op de Hoofstad", sectie B 343. In het beekje de Worm zijn bij het zuiveren ervan zo'n 12 laat-Romeinse muntjes gevonden (gegaan naar het Museum te Kerkrade; 11 witte fiches); door wie en wanneer ze gevonden zijn is niet vermeld. De 2 overige fiches betreffen een "ooruntje" (Oudheidkamer Tegelen; geen inv.nr.) en een reliefsteen (Suermondt Museum te Aken), waarvan een kopie in het RMO te Leiden terecht is gekomen (Afb.: Minerva en Mercurius?). Precieze vondstomstandigheden zijn daarvan evenmin bekend. De coördinaten op de fiches in het "oud archief" (204/325) zijn aangepast: het gedeelte van het beekje/rivier "de Worms" ter hoogte van het slot Rimburch is hier als punt genomen. Voor meer literatuur (ook Duitse) zie Byvanck 1947, 40.	Landgraaf	Rimburch	De Worm	particulier	1-1-1927
Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3135059100	1111931	38497	CAA: "geïmproviseerd fiche", copie van lijst gebaseerd op "oud archief". Ook "oud CAA-fiche" (J.H.F. Bloemers) met dezelfde informatie: "Romeinse resten, coördinaten 202.80/325.35. "In "oud ROB-archief" onder dezelfde coördinaten een groen fiche met een reeks kadastrale sectie-nrs., en vermelding: "Romeinse resten te Waubach, gelegen "aan den Stienberg", Sectie B (3) nos...." obj. 875773: grondspoor	Landgraaf	Onbekend	Stienberg	particulier	1-1-9999
weg	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3189354100	1112550	5208	AD 117 WEILAND EN SCHOOLPLEIN. AD 124 TERREIN WAARIN OVERBLIJFSELEN VAN EEN ROMEINSE VICUSEN EEN WEG; MONUMENT 3.	Landgraaf	Rimburch	Palenberger weg	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	1-1-9999
weg	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3216934100	1082349	407662	In opdracht van de provincie Limburg heeft RAAP in de winter van 2002 en de lente van 2003 een archeologisch onderzoek uitgevoerd naar de ligging van de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen voorzover deze over Nederlands grondgebied loopt. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het project Via Belgica van de provincie Limburg.	Landgraaf	Rimburch	Rimburch	RAAP Archeologisch Adviesbureau	27-4-2006
complextypen niet te bepalen	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd	3229051100	1073761	51418	obj. Nr. 846958: bronzen sleutel; objnr. 627998: Romeinse tijd, complex onbekende	Landgraaf	Rimburch	Rimburch	particulier	7-6-2004
complextypen niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd	Midden Romeinse Tijd	3262764100	1093842	425823	Romeinse denarius. Marcus Aurelius Denarius. 161 na Chr. Kopzijde: Blootshoofds portret naar rechts kijkend. IMP M AVREL ANTONINUS AVG. Keerzijde: Concordia zittend naar links. In haar handen een Patera (drinkbeker). Onder haar stoel een Cornu Copiae (hoorn des overvloeds) CONCORD AVG TR P XV COS III.	Landgraaf	Rimburch		particulier	2-11-2010
Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroeg Romeinse Tijd B	Vroege Middeleeuwen A	3264968100	1082284	427277	Onderdeel van Onderzoek Actualisering Monumentenregister (AMRO3) geen RAAP rapportage. Divers evondsten van vuursteen, bot, aardewerk. Bewoning steentijd en Romeinse tijd -Middeleeuwen.	Landgraaf	Rimburch	Maastrichter weg	RAAP Archeologisch Adviesbureau	27-4-2006
geen vindplaats			4587406100	1153677		Tijdens de begeleiding is vastgesteld dat het afgraven van de teelaarde geen invloed heeft gehad op het archeologische niveau. De ontgravingen zijn gestopt bij de top van de omgewerkte grond aangetoond bij het vooronderzoek. Ook de rioolsleuf gelegen aan de westzijde van de buffer werd niet dieper ontgraven dan dit niveau. Het archeologische niveau is daardoor intact gebleven en eventuele resten zullen in situ bewaard blijven.	Kerkrade	Landgraaf	Waterbuffer Kraanweg	ADC Archeoprojecten	8-2-2018